

Een uitdoofscenario

Sinds het Tweede Vaticaanse Concilie staat de celibaatsverplichting voor priesters onder druk. In de euforie rond dit Concilie ontstond de verwachting, dat deze verplichting spoedig opgeheven zou worden. Niets is echter minder waar. Kort na het Concilie zette paus Paulus VI in 1967 de argumenten voor het celibaat nog eens op een rijtje. In het vroege christendom gold het celibaat als van grote waarde, maar niet als verplichting. In het evangelie naar Matteüs zegt Jezus immers (19,12): 'Er zijn mannen die niet trouwen, omdat ze zichzelf onvruchtbaar hebben gemaakt met het oog op het koninkrijk van de hemel.' En hij voegt eraan toe: 'Laat wie bij machte is dit te begrijpen, het begrijpen.' Uit deze woorden is duidelijk, dat het celibaat een charisma in de kerk is, een Geestesgave die vrijwillig op zich genomen wordt. Paus Gregorius de Grote (590-604) voert het echter als verplichting in, al duurde het nog enkele eeuwen voordat het als algemene verplichting aanvaard werd; in de oosterse kerken is het celibaat nooit een algemeen geldende regel geworden.

Het probleem van het celibaat zit in het feit, dat het blijvend aan het priesterschap gekoppeld is als verplichting, terwijl het in wezen een vrijwillig op zich genomen keuze is. Dit neemt echter niet weg, dat een celibataire priester een gelukkig mens kan zijn, als hij deze verplichting in feite tot een levenskeuze maakt. In zijn ambt geeft hij zich totaal aan de kerk en aan de mensen die hem zijn toevertrouwd. Het celibaat in de eigenlijke betekenis vinden we terug in het religieus gemeenschapsleven. Daar wordt het een gelofte, die men samen met de geloften van gedeeld bezit (armoede) en gehoorzaamheid vrijwillig op

zich neemt. Religieuzen doen met deze geloften afstand van de verlangens naar bezit, eigenstandigheid en seksualiteit. Religieuzen beleven het celibaat naar de eigenlijke bedoeling: een vrijwillig opgenomen charisma dat het hele leven bepaalt. Door het feit dat het celibaat in de oosterse kerken geen geldende verplichting is en priesters dus gehuwd kunnen zijn, ontstaat er binnen de kerk ongelijkheid tussen oost en west. Daar komt bij, dat dominees en priesters uit anglicaanse, lutherse of gereformeerde kerkgemeenschappen, die rooms-katholiek worden, gewoon hun ambt als priester kunnen behouden hoewel ze gehuwd zijn. De paus heeft dit onlangs nog bevestigd in zijn constitutie *Anglicanorum coetibus* van 4 november 2009. Daarmee geeft hij toe, dat het celibaat geen algemeen geldende verplichting is. Ook hier ontstaat ongelijkheid tussen priesters die in de katholieke kerk hun wijding hebben ontvangen en priesters die uit andere kerken komen. Het probleem van het seksueel misbruik aan het celibaat linken, zoals gebeurt, is wellicht te kort door de bocht, maar dat het er zijdelings mee te maken heeft staat voor mij vast. Door alle ontwikkelingen heen is het intussen duidelijk, dat de discussie rond het celibaat in feite een uitdoofscenario inhoudt. De discussie zal op den duur immers uitdoven tot een opheffing van het verplichte celibaat voor priesters, een ont koppeling van celibaat en ambt. Voorstanders van het celibaat zullen dit uitdoofscenario echter interpreteren als een eindpunt voor het handhaven van het celibaat. Aan de lezer hiervan de eigen conclusie.

T.B.

Wees Gegroet Maria

Levend tussen hoop en onmacht
Soms ook met een stille pijn,
Komen wij graag bij u bidden
Zomaar even bij u zijn.

*Wees gegroet Maria
Dank dat u er bent met uw milde
Glimlach, kostbaar godsgeschenk.*

Onze zorgen onze vragen
Leggen wij hier bij u neer.
In uw ogen straalt Gods liefde
Daarom komen wij steeds weer.

Sieraad van Den Bosch, Maria
Moeder, trouwe hartsvriendin
Houd uw schutsmantel wijd open,
Veilig schuilen wij daarin.

Bloemen en een zee van lichtjes
Bieden wij van harte aan.
Sterke vrouw, glanzende parel
Moeder blijf met ons begaan.

Louis Nabbe 2010

Mei 2010

De Roerom van mei heeft natuurlijk iets mét en óver Maria. Het nieuwe lied van Louis Nabbe (1), een Weesgegroet van Pius Drijvers (5) en Margreet Spoelstra praat met een Mariavereenster (15). Martha, geschokt door recente voorvallen in de kerk, schrijft God (14). In de Boskapel was met Pasen een bijzondere doeping (10) door wie Timo Smeehuijzen - in Afghanistan gesneuveld - weer in beeld komt. De Week van de Nederlandse Missionaris en hun opvolgers blijft niet onvermeld (12) en het verhaal van Jan Joris Rietveld over Zilda Arns uit Brazilië, in Haïti omgekomen (16). Marion Meulenbroek vervolgt haar avontuur (17) en zuster Myriam kreeg in Frankrijk bezoek van Tineke en Mebius Brandsma (18). Samen met de pittige bijdragen van onze vaste medewerkers is het weer een goedgevulde en lezenswaardige Roerom. Hartelijk groet van ons hier.

Redactie

Nieuws-, service- en communicatieblad voor mensen betrokken bij kerk en samenleving.

Redactie:

Nel Beex-Roos, Franck Ploum, Pieter Reesink, Peer Verhoeven, Ad Wagemakers, Marcel Zagers

Medewerkers:

Ton Baeten, Toon van Beek, Joëe van Blanckenburgh-Wijnen, Joost Koopmans, Jeanne van Leijsen, Huub Schumacher, Margreet Spoelstra, Gérard van Tillo, Nico Tromp, Cor Versteeg, Rob van der Zwan

Vormgeving:

Ad van Beurden, Tilburg

Uitgever:

Stichting 'De Roerom' is gevestigd te 's-Hertogenbosch. KvK 's-Hertogenbosch S 41083196.

Stichtingsbestuur:

Leny Bastiaanssen-Verhoeven, Tilburg; Jan de Beer, Geldrop; Mebius Brandsma, Waalre; Denis Hendrickx, Tilburg; Cees Remmers, Hilvarenbeek; Marlies Scheepens-van Dijk, Tilburg; Bart Verreijdt, Soest; Hans Wagemakers, 's-Hertogenbosch; Peter Wouters, Berkel-Enschot

Verschijnt:

Tienmaal per jaar. Prijs € 22,50; buitenland € 34,00.

Redactie en administratie:

bezoekadres:
Gasthuisring 54, 5041 DT Tilburg;
Telefoon (013) 545 58 00
postadres: Postbus 90105,
5000 LA Tilburg

Banken:

Fortis Bank, Tilburg
nr. 26.48.19.950;
ING Bank nr. 3406513

Redactie-secretarie:

Nel Beex-Roos
e-mail: redactie@deroerom.nl

Abonnementen-administratie:

Truus Kuipers
e-mail: adm@deroerom.nl

Internet:

http://www.deroerom.nl

Productie:

Van Beurden Graphics, Hasseltstraat 96, 5046 LM Tilburg;
e-mail: vbg@becos.nl

ISSN 0921-5468

Brieven

Redactie

Gelovig en religieus

Ik heb *Bestaande kerk gemiste kans* (De Roerom maart 2010) met aandacht en instemming gelezen. Volgens mij gaat er aan het religieuze echter iets vooraf wat ik zelf altijd 'geloof' noem. Je kunt in mijn taalbeeld gelovig zijn en niet religieus. Geloof is dan hetgeen zeer eigen is aan de afzonderlijke mens, aan 'het zelf' van de mens. Geloof is dynamisch en afhankelijk van ontwikkeling en ervaring van een mens. In mijn opvatting is religie - ook godsdienst of geloofsbeleving genoemd - het concreet beleven van het geloof en is sterk afhankelijk van cultuur en gewoonten van een groep mensen. Religieus, afgeleid van religie, betekent dat religieuze mensen zich aange trokken voelen tot een religie. Wat betreft Benedictus en de oecumene wil ik dit opmerken. Al het geschapene heeft een begin en een einde; ook de r.-k. kerk. We leven nu in een overgangperiode, waarin alle waarden en wetten opnieuw gewaardeerd moeten worden. Jezus zei 'Ik ben er niet om af te schaffen, maar om te vervolmaken.' Dit begrijpt de r.-k. kerk nog steeds niet ten volle. Je hoeft maar een evangelie op te slaan om te beseffen dat elke mens belangrijker is dan welke wet ook. Het tijdperk van de Geest is eindelijk aangebroken! Het lijkt me dwaas vrijheid van godsdienst in de grondwet van een land op te nemen. Het zou beter zijn om vrijheid van opvatting en geloof daarin op te nemen. Dit zou veel godsdienststrijd voorkomen. Misschien zie ik het helemaal fout. Veel succes met De Roerom.

J.J. Berger, Breda

Beste gulle gevers

Een korte groet van de stichting *Mwana na Mama*. Mede dank zij uw bijdrage hebben nu 45 kinderen onderdak en verzorging en gaan ze allen naar school. U ziet dat u uw steun niet voor niets gegeven hebt. Wij van onze kant

gaan door met in Nederland fondsen te werven om samen met de vrouwenorganisatie *Dufatanye* van het dorp onze toekomstplannen te kunnen verwezenlijken. We moeten ons netwerk vergroten om ons doel te bereiken, daarom hebben wij een nieuwe website ontworpen: www.musigati.burundi.nl We hebben uw hulp nodig om dit netwerk te vergroten. Daarom willen we u vragen om deze aan uw relaties door te geven. Sinds 2008 is de stichting erkend als *Goed Doel* instelling en zijn giften aftrekbaar. Veel dank en veel goeds.

Stichting *Mwana na Mama* (*Moeder en Kind*) Mevr. Eugénie van Meurs-Kabeberi, Dr. P. van Hoekstraat 45, 5022 CJ Tilburg.

Door en voor Pasen

De Roerom! Door en voor Pasen! Heel hartelijk dank voor het artikel *Het lege graf*. Wat heeft mij dat deugd gedaan. Vorig jaar was ik met Pasen in de kapel van het Elisabeth Ziekenhuis bij de Paasviering. Voor mij erg mooi. Kort daarop kwam Thomas met zijn uitspraak 'Ik moet het eerst gezien hebben!' Bij een kopje koffie na afloop zei ik tegen de dienstdoende pastor: 'Ik geloof ook bitter weinig meer van heel dat Paasverhaal.' Ik kreeg als antwoord: 'Er loopt geen grotere Thomas rond dan jij!' En vandaag kom ik Peer Verhoeven tegen die schrijft dat de vrouwen indertijd de opdracht niet uitvoerden de verrijzenis door te geven. Het is allemaal zo verwarrend. Heer Verhoeven, ik begrijp heel goed dat wat ruim 2000 jaar geleden gebeurd is niet tot in de puntjes terug te halen is. Dat dit voor iedereen een geloofskwestie is en dat wij over dit grafgeheim nooit wijzer zullen worden. Wij zullen ook moeten geloven dat Jezus zich meerdere malen aan de leerlingen getoond heeft. Voorzover ik geloven kan, blijf ik bij Maria Magdalena. Zij stond erg dicht naast Jezus en voor haar zal het weggelegd zijn de eer-

ste melding te maken. Vol vertrouwen neem ik mijn gebrek-kig geloof weer op. Hartelijk dank voor uw *Lege Graf*. Een warme groet. Ga door!

An Schilder,
Berkel-Enschot

Prachtig

Vandaag kreeg ik De Roerom van april 2010 in de brievenbus. Het ziet er prachtig uit, vind ik. De foto's komen ook mooi over. En ik zag nog een foto van 'ons' Katharinaklooster als bonus.

Ik heb in mijn archief ook nog een heel mooie foto vanaf de Mozesberg. Mocht je die nog eens nodig hebben... Mijn volgende artikel krijg je zo snel mogelijk toegestuurd. En die voor daarna ook, want ik ga met vakantie. Zo en nu ga ik op mijn gemak de andere stukken uit De Roerom lezen. Met vriendelijke groet.

Marion Meulenbroek

Tijden veranderen

Bij vernieuwing van mijn ribbewijs vond ik bij het oude nog het verzoek, in geval van nood, om geestelijke bijstand van een Katholiek priester. Heb me toen afgevraagd of in deze tijd zo'n verzoek nog wel zin heeft, bij het huidige gebrek aan priesters. Evenzo de wens om door een priester begraven te worden, het wordt een luxe. Een beangstigende situatie, waarvan ik me steeds meer bewust word. Momenteel moeten we blij zijn met de hulp van priesters uit ontwikkelingslanden, maar vaak wordt een goede communicatie dan weer bemoeilijkt door de taal. Zo blijft een bepaalde nostalgie naar het rijke Roomse leven uit mijn jeugd, toen natuurlijk ook niet alles goed te noemen was. Tijden blijven veranderen en we voelen ons dikwijls onmachtig daar iets aan te doen. Blijft de hoop 'dat alles sal reg kom'.

Ria Lemmers-Dekkers,
Beneden-Leeuwen

Weiden Hoeden Leiden

Peer Verhoeven

Het slot van het Johannesevangelie inspireerde om eens stil te staan bij leiden en leiders. Petrus wordt tot driemaal toe opgedragen de kudde te leiden. Maar ook wordt hem driemaal gevraagd of hij de Heer wel liefheeft. Dit is pijnlijk en roept herinneringen aan Petrus' falen op. (Johannes 21,15-19; Derde van Pasen cyclus C)

In alle puurheid

Ik ben twee keer op een wildernistraining voor leiderschap in Zuid-Afrika geweest. Je was er vrijwel onmiddellijk onderdeel van de energie die daar heerst. Je bent er alleen in de woeste natuur met al die grote, wilde dieren. Alle conditionerings van het normale leven vallen van je af. Je wordt opgenomen in de natuurlijke context en ook ontdaan van alle lagen die je diepste wezen zijn gaan omhullen. Je bent daar in alle puurheid. Had ik daar tegen een neushoorn geroepen 'Ik ben voorzitter van de SER' dan had dat niets uitgemaakt. Alle belangrijke functies die ik heb bekleed stellen in de natuur niets voor. Je wordt er helemaal de mens die je in de kern bent ... En daarbij gaat het telkens om het besef dat alle leven één is en verbonden. Het is niet alleen een gevoel van verbondenheid, maar ook van geborgenheid. (Herman Wijffels in Henk Manschot e.a. *In naam van de natuur, Ten Have 2009*)

Leiden

Als je een zetel hebt moet je geen troon willen.

Als je iets te zeggen hebt moet je goed luisteren.

Als je mensen wilt leiden moet je ze niet beteugelen.

Dwarsliggers gevraagd

Zij die een leidinggevende functie hebben moeten zich geen illusies maken. Zelfs een goed werkende raad loopt ooit vast. Want na een bepaalde tijd doen en denken allen hetzelfde, spreken allen dezelfde taal en stoort elke nieuwe gedachte. We hebben echt behoefte aan andersdenkenden, aan dwarsliggers. Het geeft wel een onbehaaglijk gevoel maar haalt ons uit onze sleur. Benedictus beveelt aan om 'met ál uw medewerkers' te overleggen! (Naar Notker Wolf, abtprimaat osb in *Wat we van monniken kunnen leren, Lannoo 2009*)

Bidden

om leiders, niet in de greep van ideologie of partij; niet uit op eigen belang, op prestatie en reputatie; leiders die díenen -

om profeten met een visioen dat spreekt in woord en daad, bezongen in een lied; beleefd in onwankelbaar vertrouwen; mensen die zien -

om mensen die niet alles afschuiven naar boven, doen wat te doen staat voor met name ziek en zwak; mensen die er zijn.

Te druk

Dit zie ik om me heen als een bedreiging. Dat juist de mensen die in leidinggevende posities belanden of voorbeeldrollen zijn gaan vervullen, het te druk krijgen om nog tijd vrij te maken om zelf in contact te blijven met hun bronnen. Tijd voor stilte. Tijd om terug te keren naar je bron. (Doekle Terpstra in *Waar het visioen verdwijnt, verwildert het volk*, Valkhof Pers Nijmegen 2006)

Goede leiders

Goede leiders lopen mensen niet voor de voeten - goede leiders maken van mensen geen jaknikkers - aan goede leiders zijn mensen gehecht.

Zij respecteren de mensen en worden zelf gerespecteerd.

De beste leiders zijn zij, die weinig opzien baren, hun werk doen, hun doel bereiken ... en dat de mensen dan zeggen: Wij hebben het allemaal zelf voor elkaar gekregen! (Naar Lao Tse 6^e eeuw)

Alleen en stil

De momenten waarop mensen een indringend en verhoogd besef hebben van het leven - ook het eigen leven - zijn bijna altijd de ogenblikken dat ze alleen zijn en stilte kennen. Een cultuur van lawaai maakt ons doof voor de wezenlijke dimensie van de werkelijkheid. (Ton Le-maire)

Als een herder

Wee, jullie herders, die mijn schapen moesten leiden maar ze uiteen gedreven, uit het veld geslagen hebt.

Ze zijn gaan dwalen, raakten vermist en niemand kwam op de gedachte naar hen uit te zien, te gaan zoeken.

Daarom, wat van hen over is breng Ik zelf weer bijeen en leid Ik naar malse weiden waar ze kunnen grazen en gedijen.

Ik stel herders over hen aan die ze hoeden zodat ze niet meer verloren lopen of in vrezen en beven moeten leven. (Jeremia 23,1-4)

Een herder is vertrouwd met zijn schapen en zij met hem (Johannes)

Dromen

Gérard van Tillo

In de bijbel spelen dromen een grote rol. Hebben ze een speciale betekenis? En hoe zit het met onze eigen dromen? Hebben die een functie?

Vanaf de vroegste oudheid zijn mensen geboeid door dromen. Volgens de antieke opvatting brengen dromen de mens in aanraking met de wereld van goden en geesten, die de mens een blik in de toekomst gunnen of onthullen wat verborgen is. Ook in de bijbel zijn dromen aanwijzingen of vermaningen vanuit een bovenaardse wereld en openbaringen van godswege.

Signalen

Een bekende bijbelse droom is die van Jacob in Betel, waarin hij een ladder voor zich ziet waarop engelen opstijgen en afdalen en hij de stem van Jaweh hoort, die hem toezegt dat Hij hem de grond zal schenken waarop hij ligt te slapen en hem een groot nageslacht zal geven. Eén van zijn zoons, Jozef, droomt dat de schoven van zijn broers zich buigen voor die van hem en dat zon, maan en sterren zich voor hem neerbuigen (Gen. 37, 5-10). Het voorlopige gevolg was, dat Jozef door zijn broers op transport gesteld werd naar Egypte. Daar ontpopt hij zich als een professionele droomuitlegger, maar hij zegt wel dat hij de kennis voor die expertise direct van God ontvangt. Vermaard zijn ook de dromen van Nabukadnezar, de koning van Babylonië in het bijbelboek Daniël. Hij vergat zijn eerste droom en het was Daniël, die hem - opnieuw namens God - de droom in herinnering kon brengen. Deze was trouwens niet zo flatteus voor de koning. Want hij had in zijn droom een groot beeld gezien, dat door een steen werd verbrijzeld. Daniël legde de droom ook uit. Het gouden hoofd van het beeld was de koning. Andere koninkrijken, weliswaar minder machtig dan Babylonië, zullen opkomen en zijn rijk vermorzelen. Maar daarna zal God op Zijn beurt al die koninkrijken vernietigen en een nieuw rijk laten opkomen dat nooit te gronde zal gaan. Ook in veel andere bijbelboeken komen dromen voor. In de evangeliën en de vroegchristelijke geschriften staan dromen voor een directe lijn naar boven, waardoor de hoofdrolspelers uit de verhalen tijdig geadviseerd en gewaarschuwd kunnen worden.

Visioenen

Een visioen is een waarneming die innerlijk en subjectief kan zijn, maar ook ingegeven kan zijn door de zintuigen of een verbeelding van het verstand. Volgens Numeri 12, 6-8 sprak God tot de profeten in dromen en visioenen. Afgaande op de beschrijvingen bevatten de visioenen van

Droom van Jacob, Jacobs ladder Marc Chagall
1887-1985

de profeten vaak elementen uit de omgeving waarin zij zich bevonden. Daarnaast hadden zij meer intellectuele visioenen, waardoor zij boodschappen konden doorgeven die zij meenden van God te hebben ontvangen. In het Nieuwe Testament komen naast de extatische ervaring van Petrus in Handelingen (10,11-16) vooral visioenen voor in het boek Openbaring, waar ze goed passen bij het literaire genre van de apocalyptiek. Bij het visioen van Stefanus, waarin de hemel voor hem open gaat, komt de joodse opvatting tot uitdrukking, dat stervenden de gave van het visionaire zien hadden. Naast dromen en visioenen is er in het Nieuwe Testament verder sprake van verschijningen, waarbij het niet om extatische ervaringen lijkt te gaan en die soms ook als collectief waarneembaar worden voorgesteld. Een bijzondere groep vormen de verschijningen van de verrezen Heer aan zijn leerlingen en de verschijning van de verheerlijkte Jezus aan Paulus.

Droomanalyse

Tegenwoordig wordt voor de interpretatie van dromen vaak teruggerepen op de geschriften van Sigmund Freud (1856-1937) en Karl Gustav Jung (1875-1961). Zij geven een verschillende verklaring voor dromen. Voor Freud zijn dromen de vervorming van door het bewustzijn verdrongen wensvoorstellingen. Daarom speelt de seksualiteit in de droomanalyse van Freud een grote rol. Voor Jung staat de droom in functie van de zelfverwezenlijking van mensen. Dit proces voltrekt

zich doordat de bewuste wereld van mensen nader geordend, aangevuld en gecompenseerd wordt door het persoonlijk en het collectief onbewuste. Het persoonlijk onbewuste bestaat uit denkbeelden die mensen vroeger hadden, maar intussen vergeten of verdrongen zijn. In het collectief onbewuste zijn de oerervaringen opgeslagen die alle mensen gemeenschappelijk hebben en die neergeslagen zijn in vaste vormen (archetypen). Dit zijn de uitgangspunten waarop mensen zich voortdurend oriënteren zonder dit zelf te weten, omdat het om voor de hand liggende zaken gaat die mensen zich niet meer afvragen en waarvan zij zich niet bewust zijn. Deze onbewuste reserve die mensen met zich meedragen wordt aangesproken in dromen en voorkomt dat mensen worden meegesleurd door de grillige stroom van indrukken van het dagelijks leven.

Maatschappelijk onbewuste

Zoals individuele personen zaken kunnen verdringen, zo kan ook de maatschappij als zodanig dit doen. Het gaat daarbij voornamelijk om zaken die de samenleving niet erg sieren, zoals bijvoorbeeld de bevoorrechtting van rijken, discriminatie, criminaliteit en decadentie. Het verschil met het collectief onbewuste is, dat dit maatschappelijk onbewuste voor elke maatschappij anders is en in principe kan veranderen. Dit kan bijvoorbeeld bevorderd worden door klokkenluiders, maatschappelijke protesten en actiegroepen, maar ook door kritische wetenschapsbeoefening en kritische journalistiek. De correcties van maatschappelijke situaties die zij voorstaan worden soms voorgesteld als een droom, waarin de maatschappij van de gewraakte kwalen verlost is. Een voorbeeld daarvan is de bekende toespraak van Martin Luther King (1929-1968) waarin hij onder meer zegt: *Ik heb een droom dat mijn vier kinderen op een dag zullen leven in een land waar zij niet beoordeeld zullen worden op hun huidskleur, maar naar de inhoud van hun karakter.* Dat zulke dromen - zeker voor een gedeelte - wel eens uit kunnen komen blijkt uit het feit, dat de Verenigde Staten nu een zwarte president hebben. Maar dit gaat niet vanzelf. Aan het leven en de dood van Martin Luther King en zoveel anderen is te zien, welke inzet en welke offers dat kan vragen.

Klooster Witterm

19 juni 9.30-16.00 u. Introductiedag
Kabbala, mystiek lezen van de bijbel.
(043) 450 17 41;
info@kloosterwitterm.nl

Gedicht Gedacht

Keuze van redactie

Het zwijgen

Soms is het zwijgen hoogste wijsheid
Welsprekend taalgebruik dat iedereen verstaat
Dat gulle ruimte scheidt en vrijheid
Het aanzien van de ander ongeschonden laat

In alle stilte kan het inzicht groeien
En rijpen vruchten naar hun eigen aard
Als men vermijdt zich te bemoeien
Dan blijft ons woordenwisseling bespaard

Soms is het zwijgen te betreuren
Als onmacht om het kwade te weerstaan
En aan te klagen wat men ziet gebeuren
Om op te komen voor wie onrecht ondergaan

En wie door zwijgen misbruik wil verhelen
Herhaalt het grievend onrecht dat kleineert
Wie schuld bekent wint aanzien bij de velen
En troost degenen die hij heeft bezeerd

Nico Tromp msc, 2010

Bloesem in je koffie

Samen aan de koffie
in de morgenstond
samen aan de keuveld
in een lief verbond.

Samen in een stoeltje
zitten in de tuin
roeren in het kopje
koffie donkerbruin.

Dwarrelt zacht een blaadje
van de bloesemboom
in je kopje koffie
haast bezwerend vroom.

Stil verdronken leven
teder in de dood
bloesem in je koffie
sterven hoeft niet groot.

Ine Verhoeven, 2010

Weer kind?

Ooit wist ik het; heel precies.
U had een vadergestalte
en het gehalte van uw almacht
kende geen grens.
Elke gunst kon door bidden
worden verworven.

Dat geloof is in mij gestorven.
Bijna dagelijks nog verlies
ik meer van mijn vermoeden
dat U: Alwetende, Algoede,
op afroep geeft wat ik U vraag.

Heel vaag, steeds vager,
blijft in mij het besef
van uw *Er-zijn*.
De zekerheid van mijn jeugd
ben ik kwijt...
Al maar kleiner word ik
in uw Alomvattendheid.

Ben ik weer kind,
dat, tegen het eind van zijn leven,
zich kalm durft over te geven...?
Geborgen gebleven als het is
in de palm van uw Hand!

Joke Forceville-van Rossum

Lente

Een krokusveld in de ochtendzon
aan de horizon een luchtballon,
een vaas vol met trompetnarcis
betekent dat het lente is.

Anne Franken, 2010

Wees gegroet

Wees gegroet Maria
vrouw van relatie
de Ene is met jou
en bekleed ben je
tussen de vrouwen
met kracht
en bekleed met kracht
is Jezus, de zoon uit jouw lijf
o Maria, totaal andere
die onze Heer hebt gebaard
bid om kracht voor ons
die steeds zo eigenzinnig zijn,
nú en in het moment van ons
sterven
Amen

Pius Drijvers

Wat vult je hart

Wat vult je hart, je hoofd, ja heel je denken
van alles wat je ziet en hoort op deze dag;
waaraan dan wil je echt je aandacht schenken:
is het een drama of een luide kinderlach?

Want leven is voordurend iets van weten,
van voelen, van een passie, iets wat ergens raakt
en of je wel of niet weer wilt vergeten,
er is een heden dat altijd naar vroeger smaakt.

Maar er is ook het nieuwe, pas geboren zijn,
de lentebloesems, tere geuren, morgenklanken,
de smaak van versgebakken brood en goede wijn.

Er zijn de vrienden, burens ook om te bedanken,
er is het plots verlichten van de zware pijn;
er is de Wijnstok sterk en er zijn ook de ranken.

Adeleyd

Vele mysteries

Vanaf het ontstaan van de wereld
hebben zo'n zes miljard mensen
haar bevolkt.
Al die zes miljard mensen
hebben geleefd.
Ieder van hen gaf gezicht
aan de wereld.
Ieder heeft gewoond,
gewerkt, gezorgd.
Ieder heeft lief en leed
en dood gekend.

Maar waar zijn die zes miljard
naartoe gegaan?
Leven ze in het geheim
van een universele Liefde?
Telt God ieder van die zes miljard?
Bemint Hij allen?

Er zijn vele mysteries
rond God.

Frans Boddeke, 2010

Schipbreuk biedt kans

Huub Schumacher

Als instituut en organisatie lijdt de kerk momenteel geweld! Velen zien deze kerk met rasse schreden te gronde gaan. Sommigen treuren daar geenszins om. Want dan krijgt datgene wat er eigenlijk met kerk bedoeld is kans om te groeien, denken ze.

Een beeld voor kerk dat vele mensen aanspreekt is 'schip', 'scheepje'. Schepen kunnen zich in rustig vaarwater, maar ook in woelig en hevig golvend water bevinden. Het bijbelboek Handelingen vertelt over een schip dat de meest onmogelijke dingen meemaakt. (27,7-28,2) Op zeker moment breekt het doormidden. Als ze nu eens goed kijken naar wat er op dat schip gebeurt voordat het naar de Filistijnen gaat, dan weten de huidige bisdommelijke en parochiële kapiteins en matrozen wat hen te doen staat. De Leidse hoogleraar Henk de Roest wijst op dit schip in zijn boek *En de wind steekt op*.

Het verhaal

Een schip vol Romeinse soldaten en een stelletje gevangen genomen christenen, onder wie Paulus - bij elkaar 276 man - is onderweg van Caesarea (Palestina) naar Rome. De tocht verloopt moeizaam. Aan land op Kreta zegt Paulus: niet doorvaren, hier blijven liggen. Volgens hem komt er zwaar weer. Kapitein en matrozen slaan Paulus' raad in de wind. Even gaat het goed, maar dan hebben ze de poppen aan het dansen. Vreselijk noodweer! Geen houwen aan. Dagenlang worden ze in het stikdonker van hot naar haar geslingerd. Eigen schuld, zegt Paulus. Als enkele matrozen ondiep water vermoeden proberen ze te vluchten door met behulp van de sloep zogenaamd het anker vast te zetten. Paulus heeft ze door. 'Als zij niet aan boord blijven, is er voor ons allemaal geen kans op redding!' Vluchtpoging verijdeld! De volgende ochtend wordt het lichter. Paulus adviseert wat te eten. Allen vatten moed en beginnen te eten. Ze varen verder; het

noodweer houdt aan. Vlak bij het strand breekt het schip. De opvarenden kunnen ternauwernood de kant bereiken. Er komen vreemde mensen naar hen toe die hen heel menslievend ontvangen. Ze blijven op Malta te zijn.

Paulus' drie interventies

Welke boodschap heeft dit verhaal voor de kerk van vandaag? Paulus komt driemaal tussenbeide.

De eerste keer: Jullie, leiders van het schip, jullie deugen niet; het was glad verkeerd om tegen mijn advies in door te varen! De tweede: Matrozen, geen sprake van vluchten om je medeverantwoordelijkheid te ontlopen; dat kennen we hier niet! De derde: Het wordt stilaan tijd wat te eten.

Wat kunnen wij ermee?

Paulus geeft ten aanhoren van allen de leiders de schuld van de ellende. Voordat hij dit deed ging hij midden tussen hen in staan. Over zo'n detail lees je gemakkelijk heen. In de bijbel telt elk woord. Hier gaat het over iemand die gaat stáán, niet blijft zitten, die niet alleen met zijn hoofd, maar met heel zijn lijf iets doet. Opstaan betekent in de bijbel dat er iets gebéúrt. En er staat: 'in hun midden', midden tussen hen in dus. Dat is nog eens wat anders dan vanuit de verte op flinke afstand. 'In hun midden' is het tegendeel van een bisdom- of kerkbestuur dat achter gesloten deuren de zaken bedisselt.

De schuld geven

En als het gaat om de schuld geven, - Doekle Terpstra ontketende al even geleden de actie *Benoemen en Bouwen*. Dat is goed gekozen. Om te kunnen bouwen

moeten eerst de fouten die gemaakt zijn benoemd worden. Het gaat er niet om degenen die de fouten gemaakt hebben te vernederen, maar dat je dergelijke fouten in de nieuwe opbouwfase niet meer maakt! Daarom moeten ze eerst met naam en toenaam genoemd worden. Voor de kerktoestanden van nu behoorlijk actueel!

Vluchtpoging

En dan de vluchtpoging van die matrozen. 'Bij elkaar blijven', roept Paulus. Per definitie bestaat een geloofsgemeenschap uit mensen van verschillende aard. Er zijn behoudende, rekkelijke en vrijzinnige gelovigen ... kortom, allerlei stromingen. Het gaat fout als je doet alsof je met hen niets te maken hebt. Willen we bij het zinken van het kerkschip ook zelf niet mee tenondergaan, dan is alle hands aan dek geboden; iedereen is broodnodig. Alle betrokkenen moeten meedoen met die grondige herbezinning. Bij kerk gaat het niet om het schip, maar om de mensen. Je kunt zien dat het schip bezig is in stukken te breken. Maar de mensen hoeven niet mee de diepte in te gaan, als ze om elkaars visies en visioenen bekommerd blijven.

Naar de haaien

Vlak voordat het schip naar de haaien gaat, zegt Paulus 'zullen we wat gaan eten?' en hij voegt de daad bij het woord. En hoe hij dat doet! 'Hij neemt brood, dankt God in aanwezigheid van allen - en dat zijn vooral heidenen! - breekt het en begint te eten. Als een ware acteur staat hij daar terwijl hij dit doet. En zijn voorbeeld komt over! 'Allen vatten moed en beginnen te eten.' Dat 'allen' wil ik onderstrepen; iedereen ging ter communie, ook Juliana. Geen communie en ook geen gewoon eten, maar je brood eten in het dankbare besef dat het leven jou geschonken is.

Een hemels lied

Hier klinkt een hemels lied met een onvoorstelbaar bemoedigende inhoud: ook al valt de vermolmde kerkorganisatie in duigen, toch zijn er overal groepjes christenen die levensechte liturgie vieren. Overal waar ze zich verzamelen rond het bidende woord van dankbaarheid groeit een nieuwe gemeenschap. Het komt erop aan - nu 'de buitenkant' van onze kerk failliet lijkt - het woord en het brood van God samen te blijven delen. Van daaruit gebeuren er dan naar de samenleving toe vanzelfsprekend dingen waar velen blij om zullen zijn en waardoor de kerk er ook in onze samenleving mag en moet zijn.

Henk de Roest *En de wind steekt op*. Meinema 2005, p.205-221

Hendrik Kobell *Schipbreuk* (1775) Deel, Olieverf op doek, Rijksmuseum Amsterdam

Samen op pad

Redactie

In *Samen op pad* schenkt De Roerom deze maand aandacht aan Scouting en kinderen met een beperking. Tot slot een gedicht van David Polman.

Scouts met een handicap

Nel Beex

Een handicap? Nou en! Het gaat misschien niet allemaal zo gemakkelijk in een rolstoel of als je niet zo goed ziet, maar bij scouting zorgen ze ervoor, dat jij ook mee kunt doen.

Meer dan vierduizend kinderen met een handicap doen mee aan het scoutingspel. Ruim zeventig scoutinggroepen zijn helemaal of gedeeltelijk gericht op scouts met een handicap. Hiervan zijn vijftientig scoutinggroepen specifiek voor scouts met een handicap, de andere hebben één of meerdere speciale speltakken. Daarnaast doen in bijna elke scoutinggroep één of meer kinderen met een handicap mee.

Zelf kiezen

Scouting Nederland vindt dat een kind dat lid wil worden van scouting, zelf en met de ouders moet kunnen kiezen waaraan het wil meedoen. Wat voor jou het beste is, is voor scouting het uitgangspunt bij het kiezen van een scoutinggroep. Gewoon waar mogelijk, speciaal waar nodig. Scouting Nederland onderschreef in 2002 officieel de standaardregels van de Verenigde Naties voor mensen

met een beperking, maar in Eindhoven was de oprichting van de scoutinggroep *President F.D. Roosevelt* al in juli 1965 een feit. Van deze groep kunnen jonge mensen met een lichamelijke beperking al vanaf zeven jaar lid zijn.

Joris van Nisselrooij

Fantastisch weekend

Zo ook Joris van Nisselrooij. Gebonden aan een rolstoel! In 2008 vond de kennismaking plaats. Dankzij een vriendje, dat net als hij iedere dag per taxibus naar school gaat in Blixembosch Eindhoven. Joris is laaiend enthousiast. Welp wordt hij genoemd en blijft hij tot zijn 12e levensjaar. Met vijftien andere welpen en vijf leidinggevendenden heeft hij één keer per maand een fantastisch weekend. In *Villa Roosevelt* zoals het clubhuis in Eindhoven/Tongelre genoemd wordt. Dat begint 's zaterdags om 14.00 uur en eindigt 's zondags om 14.00 uur.

Hoe ziet zo'n weekend eruit?

'We beginnen pas echt, als de ouders na een kopje koffie naar huis gestuurd zijn. We verzamelen in een kring, zodat we officieel kunnen openen. Dan zeggen we wat we het weekend doen en mag iedereen iets vertellen. Meestal, als het weer het een beetje toelaat, trekken we naar buiten voor een speurtocht of een spel in de bossen: vlaggenroof, smokkelaar-tje, hutten bouwen. En rolstoel of niet, ze doen mee en hoe! Na het spel, als we weer terug in de villa zijn, drinken en snoepen we iets. De leiding gaat dan ondertussen voor het warm eten zorgen terwijl de welpen zelf mogen spelen. Soms gaan we een frietje halen. Na het eten ruimen we met zijn allen even op, zodat we allemaal tegelijk klaar zijn om nog een spel te spelen. Een quiz of kring-spelletjes. Af en toe kijken we video. Als het donker is, steken we meestal de open haard aan en gaan we met z'n allen bij het vuur zitten om verhalen te vertellen of moppen te tappen. Tot het bedtijd is.' Of ze ook allemaal meteen slapen ...?!

Zondagochtend

'Op zondagochtend wanneer iedereen gewassen en aangekleed is ontbijten we. Als alles weer opgeruimd is, gaan we bij goed weer naar buiten voor een balspel of estafette. Mocht het weer niet meezitten, dan doen we binnen spelletjes, zoals levend ganzenbord of levend memory. Om 14.00 uur is het weekend echt voorbij. We sluiten weer af in een kring met een officiële welpengroet. Die gaat als volgt: je kruist je armen en pakt je buurman bij de hand. We tellen tot drie en schudden elkaar de hand en roepen: Goede Jacht!'

Ook nog honderd

Wat maakt zo'n weekend voor Joris nu zo fijn? De leuke spelletjes - o.a. spelletjes met reizen - en het heerlijke omgaan met elkaar; de bosspelen en het samen slapen in een grote ruimte! Dit jaar boft Joris helemaal! Hij houdt van feesten! En behalve het vijfenveertigjarig bestaan van de *President F.D. Roosevelt* scoutinggroep in Eindhoven met klein en groot, wordt dit jaar ook *100 jaar Scouting Nederland* gevierd. In Utrecht! Met alle scoutinggroepen van Nederland!

talent

ik speel accordeon
orgel en mondharmonica

een muzikaal koppie heb ik
daar zijn ze achter gekomen
toen ik geboren was

er zaten muzieknoten
in de eicellen van ons mam

die gave kreeg ik
toen ik in haar buik groeide
dat is mijn talent

noten lezen kan ik niet
alles speel ik uit mijn blote koppie

die onderhoud ik goed
gewoon wassen
met shampoo en zeep

David Polman

Dré in praktijk

Rob van der Zwan

Boskapel

1 juni 20.00 u. Leidsvrouwen uit de 13e eeuw.
(024) 356 18 09 (18.15-19.15 u.); info@boskapel.nl

Leypark Tilburg

19-20 juni 2010 Festival Mundial.
(013) 543 13 36;
www.mundialproductions.nl

Beweging van Barmhartigheid

29 mei 9.30-16.30 u. Workshopdag thema: Bevrijding uit gevangenis.
(073) 657 70 44; secretariaat@barmhartigheid.nl

La Verna

29 mei NS-station Heiloo 10.00-17.00 u. Met de 'Monniken' op pad in Egmond-Binnen (± 16 km.).
(020) 346 75 30;
info@laverna.nl

Hof van Lof

29 mei, 3, 11, 17, 26 juni 14.00-16.00 u. Rondleiding.
(073) 642 10 56;
hacken.th@inter.nl.net

Pelgrimsreis

7 - 16 juni Tiendaagse rondreis in Israël.
(073) 681 81 11;
info@willibrordtochten.nl

Stille retraite

21 - 27 juni Trappistinnenklooster Arnhem Franciscaanse stille retraite.
(0412) 40 38 85;
info@stilleretraites.nl

Tijdschrift

TGL nr. 3/2010: Wegwijs. Spiritualiteit in actie en in stilte.
www.tgl.be

De Gaarde

28 mei, 4, 11, 18, 25 juni, 2, 9 juli 13.15-16.15 u. Cursus chakrawandelingen.
(013) 533 94 25;
postmaster@degaarde.org

Elim

18 juni 18.00 u.-19 juni 16.00 u. Schrijven aan de bron.
(013) 463 85 05;
stiltencentrum@elimgroep.nl

Het Missionair Servicecentrum Tilburg is een drukke en levendige organisatie waar wekelijks meer dan duizend mensen komen. Het MST kent een 'Huiskamer'. Je treft hier dagelijks een bonte verzameling mensen met uiteenlopende nationaliteiten, mogelijkheden, moeilijkheden en beperkingen.

Dré is een tengerere man met een muizig gezicht waar twee guitige ogen in schuilgaan. Dré is midden-veertig, maar beleeft de wereld als een jongetje van tien. Dré woont, maar eigenlijk ook niet. Dré heeft geld, maar kan er vaak niet bij omdat z'n pasje weg is. Dré heeft een flatje met douche en wasmachine, maar noch de douche noch de wasmachine worden gebruikt. Dré heeft een vader, een zeventiger. Die kwam wel eens langs en sprak met een vrijwilliger of een medewerker. Dan hadden ze het erover. Dré heeft MEE. GGZ kent Dré.

Gastheer

Dré komt allang bij ons, met tussenpozen. Een jaar of drie geleden was er een periode dat hij dagelijks langskwam. Een half uur voor openingstijd stond hij al voor de deur. Op een gegeven moment was daar opeens de ambitie. Dré ging voor het vrijwilligerschap: hij was niet langer tevreden met de status van bezoeker. Hij wilde gastheer worden, want dan kreeg je wel eens een presentje, in ieder geval het naambordje 'Gastheer', een postvakje en andere emolumenten. We hadden daar ernstige gesprekken over.

Pling pling pling

De ambitie stuitte op praktische bezwaren. In de genoemde Huiskamer staan een stuk of vijftig koppen en schotels, klaar voor gebruik. Zij hadden een onweerstaanbare aantrekkingskracht op Dré.

Eén voor één werden de kopjes een kwartslag gedraaid. Vanaf de gang kon je dat zo mooi horen: pling, pling, pling. Vanaf diezelfde gang kwamen een paar keer per dag anderen naar de Huiskamer om met een kop koffie even bij te komen van een activiteit en zagen vanuit hun ooghoeken het lot van hun toekomstig drinkgerei. Pling, pling, pling ... de viezige, zwarte handjes van Dré gingen onverdroten door. De lichaamsgeur, de ongewassen kleren, het lange haar deden de rest.

Overrompelend

Ernstige gesprekken volgden. Dré werd bevorderd tot assistent-vrijwilliger in de rol van portier. Nietsvermoedende bezoekers werden nogal eens overrompeld begroet met een uitgestoken - viezige - hand. Goedwillende vrijwilligers organiseerden samen met Dré een expeditie

Huis van de Wereld aan de Spoorlaan in Tilburg met daarin het MST en de Huiskamer
(© Foto: Ad van Beurden)

naar zijn flat. Maar de badkamer met douche en wasmachine hield hij op slot. En dan hadden ze het er weer over, met vader, met MEE en met GGZ. Dré ging door z'n hoeven en werd opgenomen op een PAAZ-afdeling.

Weer eens over hebben

Een maand later was hij er weer. Het haar geknipt, het lijf geschrobd en compleet met colbertje en felblauwe das. Ik gaf hem een hand en een compliment; een gejuich ging op in de Huiskamer en de guitige ogen straalden. Lang duurde het niet. Dré laat zich niet sturen. Het haar werd langer, de handjes weer zwart en de kleren viezig. Hij verdween uit beeld, maandenlang. Je zag hem wel op straat, rommelend in vuilnisbakken. Opeens was hij er weer, een paar weken geleden, in de Huiskamer. Te vies om aan te pakken, haar tot op de schouders. Met een joviale armzwaai werd ik begroet. De kopjes staan tegenwoordig in een kast. We gaan het er weer eens over hebben, met MEE, met vader of met GGZ.

Zwanenhof

29 mei 10.00 u.-30 mei 16.00 u. De tuin in het water.
(074) 265 95 25; info@zwanenhof.nl

Emmaus

5 juni 12.30 u.-18.00 u. Emmauswandeling.
(0346) 56 21 46 (ma. t/m vr. 9.00-12.00 u.);
info@priorijemmaus.nl

Eerste Keer

Jeanne van Leijssen

De zon schijnt. Gisteren voor de eerste keer dit jaar weer in de tuinstoelen buiten gezeten. En voor de eerste keer dit jaar mijn neus weer verbrand. Ja toegegeven, het is ook een behoorlijke maar ik doe het er maar mee. Voor de eerste keer deze week boodschappen gedaan 'met-zonder' jas en ook al een lange fietstocht gemaakt in een dun wolletje. Heerlijk, die eerste keren weer. Terwijl dit niet écht 'eerste keren' zijn.

Deze maand is het fenomeen 'eerste keer' mijn zoekthema geweest. Buurmeisje links stapt voor de eerste keer op een fietsje zonder zijwielen en buurjongen rechts stapt in voor zijn eerste rijles. Onlangs ben ik pas voor de eerste keer door een heuse TomTom naar mijn bestemming geloodst en merkte verbaasd, dat de tweede afslag op een normale rotonde gewoon rechtdoor is, terwijl datzelfde rechtdoor op de grote weg vlak bij een afslag links aanhouden betekent. Dat bedenkt je niet. Dat moet je eerst zelf ervaren.

Net zoals je al die andere 'eerste keren' hebt ervaren. En dat je vaak nu nog weet van de impact. Je eerste bewuste ervaring in je vroege jeugd. Je eerste geheim, je eerste teleurstelling, je eerste straf. Maar ook je eerste compliment, je eerste uitdaging, je eerste prestatie. Je eerste ervaring met vriendschap, met liefde, met seksualiteit. Je eerste baan, je eerste huis, je eerste auto. Je kunt ze zo uittekenen, je kent de details, je proeft en voelt de sfeer nog. Eerste-keer-ervaringen markeren je persoonlijke geschiedenis. Nog even en jij praat ook over 'vroeger'. Net als je ouders destijds deden en jij daar zo'n hekel aan had.

Afgelopen maand zijn we veel voor de amateurfotografie op pad geweest. Voor enkele jurreringen (voor mij de eerste keer samen met mijn maatje), maar ook voor reportages en tentoonstellingen. Voor de eerste keer het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam bezocht en daar voor de eerste keer de

vakterm 'vintage' opgepikt. Kende de term als gradatie voor goede wijn, vaak port van (maar) één bepaald goed wijnjaar. Eenmalig, oorspronkelijk, authentiek dus. Welnu, in de fotografie geldt het predicaat 'vintage' voor een door de fotograaf zelf gemaakte eerste afdruk van een door de fotograaf zelf gemaakte foto. Vintageprints krijgen zodoende collectiewaarde en zowaar ook een bepaald kunstgehalte.

Maar hoe zit dat nu met schrijvers, componisten, columnist? Geldt daar niet voor dat schrijven toch vooral strepen en schrappen is? Is een debuutresultaat niet juist de uitkomst van véél keren? Soms vinden we nog originele aantekeningen, letterlijke kanttekeningen, onverwachte handtekeningen. Welke versie is dan 'vintage'? Voor de dertigste keer schrijf ik een column voor De Roerom en lever manlief een foto en voor de eerste keer zijn we over de deadline. Ben benieuwd wat de impact is.

© Foto: Jac van Leijssen

Bezuinigen

Er moet de komende jaren worden bezuinigd om het overheidstekort terug te dringen. Ik kan me daar iets of eigenlijk niets bij voorstellen. Bezuinigt een overheid, dan komt er ook minder binnen. Uiteindelijk resultaat: nihil. Alles hangt met alles samen (Seattle). Maken mensen winst, dan dragen anderen evenredig verlies. Wordt het aantal provincies verminderd dan zijn er minder ambtenaren nodig. Sommigen vinden ander werk, maar een aanzienlijk aantal wordt werkloos en krijgt een uitkering - van de overheid. De werkloze ambtenaren hebben minder geld te besteden, waardoor de detailhandel minder verdient en uitgeeft. Dus: minder btw-afdracht en minder inkomsten voor de overheid. Minder uitgeven betekent hier minder binnen krijgen.

De strenge winter leidde tot acht keer zoveel ongevallen, glijpartijen en slachtoffers. De medische kosten bedragen naar schatting 90 miljoen euro. Raar! Je kunt ook zeggen dat de ziekenhuizen 90 miljoen euro meer hebben verdiend. Het is maar hoe je het bekijkt. Dit staat vast: over het hele land genomen kan er geen geld verloren gegaan. Er gaat pas geld verloren als er meer wordt geïmporteerd dan geëxporteerd. Landelijk is er geen sprake van bezuinigen, maar slechts van verschuiven. Er zijn verschuivingen, gericht op een eerlijkere verdeling, waar ik wel degelijk achter sta. Maar het idee dat er moet worden bezuinigd is een idee dat mensen wordt voorgehouden. Geen euro die - tenzij naar het buitenland - verloren gaat.

Marcellus

Het werd tijd...

Joost Koopmans

Het aantal volwassenendopen binnen de r.-k. kerk in Nederland schommelt volgens de gegevens van het Kaski de laatste jaren tussen de vijf- en zeshonderd. Volgens oeroude traditie worden die volwassenen gedoopt in de Paasnacht. Hoeveel het er dit jaar waren kan het Kaski niet zeggen.

Uit eigen navraag weet ik dat in het dekenaat Nijmegen zes volwassenen tijdens de Paasnachtviering zijn gedoopt. Eén van hen was Gerda Lasker (1964), operatieassistente bij de krijgsmacht. Hoe komt zo iemand ertoe om zich op zesenvertigjarige leeftijd te laten dopen?

Zoekend

Gerda is een typisch voorbeeld van de zoeker naar zin. Vanaf haar elfde woonde ze met haar ouders in het Belgische Leuven. Na zes jaar atheneum ging ze studeren voor tuinarchitect, maar dat duurde maar een jaar. Na enige tijd in een cateringbedrijf gewerkt te hebben om geld te sparen wist ze 'scheikunde, dat is het voor mij'. Ze maakte de studie af en werkte tot 1992 in de microchips. Toen keerde de familie weer terug naar Nederland. Dit betekende voor Gerda, die toch wel meer mét en vóór mensen wilde doen, een nieuwe opleiding. Ze koos voor operatieassistente. En ze werd het; nog wel binnen de krijgsmacht! De ervaringen daar opgedaan zorgden er voor dat ze op haar negenendertigste ook nog eens theologie ging studeren! Maar het duurde nog een tijd voor ze, ook aan zichzelf, durfde toe te geven dat ze een geloof had!

Gemis

Gerda vertelt: 'Ja, ik was zeker zoekend naar de zin van mijn leven. Ik kom uit een warm nest, maar ik miste wat. Mijn ouders hebben bewust geen van hun drie

kinderen laten dopen, zodat we op latere leeftijd zelf een keuze zouden kunnen maken. Hoewel ik dus niet kerkelijk ben opgevoed, leerde ik wel de christelijke normen en waarden kennen. Al vroeg kwam ik in aanraking met het christelijk geloof. Ik ging met een vriendinnetje naar de kerk en de zondagsschool. En op de basisschool vertelde een oudere, blinde dominee mooie verhalen die ik zo boeiend vond dat ik een kinderbijbel uit de bibliotheek haalde om de verhalen zelf eens te lezen. Wat ik heel bijzonder vond was dat er blijkbaar iemand bestond die naast ouders, familie, vrienden en leraren op de mensen lette en met wie je kon praten en die ook met jou sprak. Niemand had hem ooit gezien en toch was hij er. Hij had wel een naam: God. Op een bepaald moment begon ik ook met God te praten. Dat praten - noem het bidden - ben ik altijd blijven doen, ook in mijn tienerjaren. Maar ik vertelde het niemand, bang als ik was om als een 'rare' uitgelachen te worden. Geloven in God was niet iets waarmee je te koop liep.'

Afghanistan

'In 2003 was ik voor de eerste keer op uitzending naar Afghanistan als militair operatieassistente en in 2007 nog een keer. In *Kamp Holland* te Uruzgan voeren we operaties uit voor zowel gewonde militairen als Afghanen. Ik heb meegeholpen aan de hartmassage van Timo Smeehuijzen, het zesde dodelijke Nederlandse

slachtoffer sinds de missie in Uruzgan begon en de eerste die omkwam door direct krijgsgeweld. Wat er dan allemaal omgaat bij de militairen... De eerste keer zag ik al hoe nodig dan de geestelijk verzorgers van de landmacht zijn. Zij laten mensen op verhaal komen. Ik was gefascineerd hoe zij zich tussen die jonge militairen bewegen en hoe zij door hen gewaardeerd werden. Dat leek me ook wel een mooi beroep...'

Theologie

'Ik bezocht een open dag van de *Fontys Hogeschool* voor Theologie en Levensbeschouwing in Tilburg. Na een gesprek met één van de docenten besloot ik me in te schrijven voor de deeltijdstudie en te kijken waar het schip zou stranden. Mijn bachelorstages binnen de krijgsmacht hebben me een duidelijk beeld gegeven over het werken bij deze instelling. Maar tijdens de opleiding is me ook duidelijk geworden dat er meer religiositeit in mij leeft dan ik zelf voor mogelijk had gehouden. Ik wilde meer handen en voeten geven aan mijn geloof. Het leven van Jezus inspireerde me steeds meer. Waarom zou ik me niet aansluiten bij zijn beweging? Maar ik voelde me nog wat heen en weer slingeren tussen mijn angst om raar gevonden te worden en mijn verlangen om uit de kast te komen en er voor te gaan! En dan al die kerkelijke regeltjes! Vooralsnog bleef de kerkdrempel dus erg hoog en stelde ik bezoek maar uit.'

Lourdes

'Maar het schip strandde niet, integendeel, er werden zelfs wat zeilen bijgezet. Ik heb één katholiek familielid; mijn tante Henkie. Ik ging met haar een paar keer naar de hoogmis in de Sint Jan in Den Bosch. Mooi om mee te maken maar niet drempelverlagend, tenminste voor mij niet. In juni 2009 maakte ik met mijn tante een fantastische reis naar Lourdes. Daar, in de stiltekapel werd het me pas echt duidelijk dat ik katholiek wilde worden! Ik was ook wel eens bij protestanten gaan kijken en luisteren, maar had daar toch een minder goed gevoel bij. Zo kaal, het leeft minder voor mijn gevoel. Het zijn juist de sacramenten en rituelen die me zo aanspreken. Ook de gesprekken met mijn tante hebben aan mijn keuze bijgedragen. Het was tijd om mijn geloof te erkennen, tijd om vanuit de grond van mijn hart te zeggen: ik wil de weg van Jezus Christus volgen en me aansluiten bij zijn volk. De beslissing was genomen, maar nu de uitvoering ervan. Waar laat ik me dopen?'

Uitnodigende kerk

'Eerst ben ik eens in mijn eigen parochie gaan kijken, maar dat klikte niet. Op aan-

Gerda Lasker werd gedoopt in de Paasnachtviering

raden van een paar klasgenoten ben ik toen naar de Boskapel in Nijmegen gegaan om een viering bij te wonen. Tot mijn grote verbazing voelde ik me daar direct thuis. Bij het betreden van de kapel werd ik vriendelijk aangesproken en kreeg de liturgie van die zondag aange-reikt. Er heerste een warme sfeer en de viering zelf sprak me ook aan. Na een goed gesprek met de pastor vielen alle puzzelstukjes op zijn plaats. Dit wordt de gemeenschap waar ik me bij aan wil sluiten en hier zou ik me graag laten dopen. Aan het begin van de Veertigdagentijd werd ik aangenomen als doopleerling en ik was verrast door het instemmend applaus dat klonk nadat ik de zalving had ontvangen.'

Doop

Naast de geloofsgemeenschap waren ook Gerda's ouders, haar man, enkele familieleden en haar studiegenoten aanwezig. Het doopgebeuren verliep als volgt. Na de overweging vertelde Gerda waarom ze gedoopt wilde worden. Daarna spraken we om beurten de geloofsbelijdenis uit in de hertaling van Edward Schillebeeckx. Tijdens een kort lied over het water van de reiniging kwamen de twee doopgetuigen naar voren: de katholieke tante die de doopschaal vasthield waarin het uitgetogen water werd opgevangen en de Boskapeller die Gerda bij haar eerste bezoek meteen op haar gemak stelde. Zij had het doopkleed in haar handen dat na de doop om de schouders werd gehangen als teken van nieuw leven. Toen zongen we een acclamatie over licht waarbij de brandende doopkaars werd overhandigd. Tot slot ontving Gerda onder handoplegging van haar meest dierbaren de zalving met olie als het zegel van Gods Geest. Ook de mensen die zich niet-gelovig noemden waren ontroerd en onder de indruk.

Timo Smeehuijzen, Limburgse Jager der eerste klasse, kort voor zijn dood in Tarin Kowt, Afghanistan

'Ik hielp mee aan de hartmassage van ...'

Timo Smeehuijzen sneuvelde op 15 juni 2007 in Afghanistan. Nu, drie jaar later, staat in Shah Mansoor dicht bij de plek waar Timo om het leven kwam *Timo's Girls School*, die ruimte biedt aan vijfhonderd meisjes. 'Het project wordt helemaal gedragen door Afghanen zelf', zegt zijn vader 'Wij hebben de middelen aangeleverd, zij hebben gemetseld.' 'Net als veel jongens ging Timo het leger in voor de sport en de spanning ... Daar aangekomen veranderde dat snel. 'Kinderen kunnen hun broek hier nog niet ophouden of ze moeten al werken' schreef hij naar huis. Timo was erg onder de indruk' zegt zijn moeder. (Gegevens uit *Trouw* 6/5/2010)

Stage

Omdat Gerda aalmoezenier bij de krijgsmacht wil worden is een eerstegraadsstudie vereist. Zodoende is ze in het nieuwe studiejaar begonnen met de master *Theologie en Levensbeschouwing*. Ondertussen is ze toe aan haar grote stage. Die mag ze

in de Boskapel lopen. Volgens haar lijkt de manier waarop hier gevierd wordt op de manier van vieren binnen de krijgsmacht. Voorgaan bij vieringen en het voeren van pastorale/levensbeschouwelijke gesprekken worden haar belangrijkste leeropdrachten.

Maquette van *Timo's Girls School* die gebouwd is in Shah Mansoor, Afghanistan

Het goede doen...

Franck Ploum

Dit jaar bestaat de rode draad in De Roerom uit artikelen over en gesprekken met mensen die zich inzetten voor hun medemens. Ze zijn uitgezonden naar een ontwikkelingsland waar ze letterlijk in het leven van alledag staan. Anderen werken vanuit een project in Nederland en pendelen op en neer. Weer een ander gebruikt zijn of haar vakantie om elders in de wereld door te werken. In deze aflevering aandacht voor de *Week Nederlandse Missionaris*, de jaarlijkse Pinksteractie die aandacht vraagt voor missionarissen en missionaire ontwikkelingswerkers. Pater Fons Eppink is één van de centrale personen in de campagne van dit jaar.

De Week Nederlandse Missionaris (WNM) wordt dit jaar gevierd van 13 tot en met 24 mei. Er wordt gecollecteerd voor het werk en persoonlijk welzijn van Nederlandse missionarissen en missionaire ontwikkelingswerkers.

Afrika

De aandacht is dit jaar gericht op Afrika. Een prachtig continent met veel problemen. Daarom ondersteunt de WNM diverse mensen in dit continent, vooral hen die actief zijn op het gebied van ontmoeting en participatie. Uitsluiting is de voornaamste oorzaak van armoede en conflict. Een samenleving kan zich alleen ontwikkelen naarmate burgers de mogelijkheid hebben om te participeren. De slogan is dan ook: *Afrika opent je hart. Ontmoeting in plaats van uitsluiting.*

Uganda-Kenia-Congo

Uganda, Kenia en Congo vormen het speerpunt van de campagne 2010. Hier zijn missionarissen en missionaire werkers actief die door hun jarenlange aanwezigheid diep verbonden zijn geraakt met de lokale bevolking en hun cultuur. Zij heb-

ben hun hart geopend voor de mensen van Afrika! Vanuit een open en toegankelijke houding werken ze standvastig en in moeilijke omstandigheden aan participatie en tegen uitsluiting. Met de Pinksteractie wil de WNM projecten onder de aandacht brengen waarbinnen missionarissen en missionaire ontwikkelingswerkers werken aan participatie.

Fons Eppink

Fons Eppink (67), missionaris van Mill Hill, weet veel over de drie landen die dit jaar centraal staan. Eerst werkte hij als missionaris in Congo, later Uganda. Nu is hij net terug uit Kenia. Nadat hij zijn studies had afgerond kreeg Fons Eppink een benoeming voor Congo. 'Ik was benoemd voor een missie midden in het regenwoud. Op een dag ging ik met een collega mee voor een bezoek aan enkele gemeenschappen verder in het woud. Op een gegeven moment - we zaten in de hut van een catechist - zei die collega tegen me: 'Fons, vanaf vandaag is dit jouw post.' Vervolgens reed hij weg. Ik realiseerde me dat ik voor de leeuwen was gegooid. Nu moest ik bewijzen dat ik uit

het juiste hout gesneden ben. De eerste maanden voelde ik me totaal hulpeloos. Ik kende hooguit drie of vier woorden van de lokale taal en werd keihard met mijn eigen onmacht geconfronteerd. Die ervaring heeft me geleerd dat kennis en technologie in bepaalde omstandigheden niets waard zijn. Wat werkelijk telt zijn mensen. Het was dankzij de tolerantie van de bewoners van dat afgelegen dorp in Congo dat ik mijn initiatie heb overleefd.' Als hij erop terugkijkt, dan vormt het eerste jaar van zijn benoeming voor Congo het onbetwiste hoogtepunt in zijn missionaire leven. 'Daar beleefde ik de diepste crisis in mijn leven, maar heb ik ook geleerd met mijn eigen onmacht om te gaan. Bovendien heb ik mogen ervaren hoe tolerant Afrikanen kunnen zijn. Ze lieten me zonder enige reserve toe tot hun gemeenschap, ook al sprak ik hun taal niet.'

Inculturatie

Fons Epping verbleef van 1975 tot 1988 in Congo. In die periode kwam er net een nieuwe bisschop in het gebied waar hij werkzaam was. Een hele verandering. 'Tot dat moment was er een Nederlandse bisschop. Van de een op de andere dag was hij verdwenen en we hadden geen idee hoe het verder moest. Toen kwam de benoeming van een nieuwe. We kregen voor het eerst een inlander bisschop, Ignatius Matondo. Hij bracht een hele revolutie te weeg. Het was een zeer charismatische leider die veel werk maakte van de inculturatie van het evangelie en ook de grote inspirator van de Zairese ritus. Er wordt nu dus op Zairese wijze eucharistie gevierd in Congo; met goedkeuring van Rome. Er zijn heel wat Afrikaanse elementen opgenomen zoals het aanroepen van de voorouders aan het begin van elke viering. Ook de schuldbelijdenis is verplaatst. Voor Afrikanen is het onbegrijpelijk dat je al je schuld gaat bekennen zonder dat je elkaar hebt begroet en uitgebreid met elkaar hebt gesproken. Nu staat de schuldbelijdenis na het evangelie.

Belang van taal

Na Congo keerde Fons Epping terug naar Europa en was hij twaalf jaar lid van het hoofdbestuur van Mill Hill. Hij reisde de hele wereld over en begeleidde mensen die werkzaam waren in alle gebieden van de wereld. Na twaalf jaar kreeg hij een sabbatperiode in Israël, om vervolgens te gaan werken in Uganda. 'Een hele overgang. Ik kende Afrika natuurlijk vanuit mijn bezoeken en vanuit mijn tijd in Congo, maar nu kwam ik in het onderwijs terecht. We verzorgden samen met ondermeer de Witte Paters en de Karmelieten de opleiding van jonge mannen die als missionaris aan het werk wilden. Ik

Fons Epping viert het leven samen met de Afrikanen

Fons Eppink

doceerde taal en thema's rond sociale gerechtigheid. Dat was heel wat anders dan met de voeten in de klei staan. Iemand zei tegen me: op jouw leeftijd vraagt het anderhalf jaar om je aan een nieuw situatie aan te passen. Ik dacht nog, ach ik ben pas vijftig. Maar hij kreeg gelijk; ik had die tijd echt nodig om te wennen. Een belangrijk obstakel was dat het lang duurde voor ik de belangrijkste taal van het land sprak. De taal is een van de belangrijkste dingen die je moet kennen. Daarin heb ik altijd veel tijd geïnvesteerd. Maar nu sprak ik dus de hele week Engels op de opleiding en alleen het weekend bleef over om de taal te leren en mensen in hun eigen taal te spreken. Het was een interessante tijd en plek, omdat je steeds met jonge mensen werkte.'

Jonge generatie

Na Uganda volgde Kenia, een totaal ander land, met een andere geschiedenis en mogelijkheden. 'In Kenia is de huidige generatie jongeren vanaf de kleuterleeftijd naar school gegaan. Ze hebben dus een compleet andere kijk op hun eigen cultuur en ook op het westen. Grote delen van Afrika zitten in een enorme stroomversnelling met een immense culturele overgang. Jongeren kennen de oude cultuur en spreekwoorden veelal niet meer. Veel ervan zien ze als achterhaald. Hun denkwijze is nog Afrikaans, maar hun idealen en rolmodel is toch wat van de televisie; dus Europees en vooral Amerikaans. Het gesprek over inculturatie van

het evangelie was in Kenia dus een heel ander gesprek dan in Congo. In welke gebruiken en leefstijl moet het evangelie incultureren? De oude cultuur, de jongerencultuur? Daarop is geen antwoord te geven.

Positief?

Is het wel positief dat de jongeren in Kenia zich oriënteren op het Westen? 'Nou ja, ze hebben natuurlijk een vertekend beeld. Pas als ze er geweest zijn wordt dat bijgesteld. Dus ze laten iets los en kijken naar iets dat niet echt bestaat. Dat wordt nog heel ingewikkeld. Van de andere kant ontwikkelt Kenia zelf zich ook heel hard. Binnen vijf jaar had heel Kenia mobiele telefoon. Op dit gebied zijn ze verder dan wij. De kleine man kan via de mobiele telefoon vanuit de bush aan de ene kant van Kenia geld overboeken naar iemand in de bush aan de andere kant van het land. Data kan daar al heel lang! Dit alles heeft grote gevolgen voor de toekomst. Kenia is dus ver vóór op de rest van Afrika.' Hoe de toekomst zich zal ontwikkelen, zal Fons Eppink niet meer van dichtbij meemaken. Hij heeft inmiddels een nieuwe benoeming op zak. Sinds enkele weken weet hij dat hij in Nederland blijft. Hij wordt rector van het huis *Vrijland* in Oosterbeek.

Zijn bij de ander

Terugkijkend is het idee van Fons Eppink over missie en missionair werk niet fundamenteel veranderd. 'Missie gaat over een gezamenlijke aanpak van problemen vanuit een religieuze inspiratie. Een aanpak waarin de mens centraal staat.' Kijkend naar de nieuwe generatie vrijwilligers en missionaire werkers herkent hij de medemenselijkheid en de grootmoedigheid om de wereld rechtvaardiger te maken. Minstens zo belangrijk als hun fei-

telijke bijdrage is dat er vriendschappen ontstaan tussen hen en de mensen voor wie zij zich inzetten. De grote waarde van missie, toen en nu, is dat mensen elkaar leren kennen. Daardoor verdwijnen vooroordelen en kan de vrede tussen mensen naderbij komen. Als ik het in één zin zou moeten zeggen dan ligt de feitelijke waarde van missie in: bij de ander zijn.'

WNM

Jaarlijks bundelt katholiek Nederland haar krachten tijdens de Week Nederlandse Missionaris voor de ondersteuning van werk en welzijn van Nederlandse missionarissen en hun opvolgers, de missionaire ontwikkelingswerkers. Deze week wordt in alle parochies gecollecteerd. Ook verstuurt de WNM tijdens de campagne informatie aan tienduizenden donateurs, die het missionaire werk in het zuiden een warm hart toedragen.

Afrika opent je hart

Ook dit jaar verschijnt er weer een boekje in de serie *Mensen met een Missie*. Er is alles in te lezen over het werk van missionarissen en missionaire werkers in Afrika. Zoals het verhaal van Fons Eppink en Marielle Beusmans, die in De Roerom van april al aan het woord was. In het boekje is er ook aandacht voor bisschop Willigers die in Uganda straatkinderen weer toekomstperspectief geeft. Zij en anderen vertellen over hun werk en hoe ze hun hart voor de mensen van dit prachtige continent hebben geopend. Wie de WNM met minimaal € 10,- steunt, krijgt het boekje gratis thuisgestuurd.

Fondsen

De Week Nederlandse Missionaris werft fondsen voor de uitzending van missionaire ontwikkelingswerkers die in de traditie van de missionarissen staan. Verder richt de WNM zich op het welzijn van Nederlandse missionarissen. Zij kunnen een beroep doen op de WNM voor kleine pastorale voorzieningen - tot € 1.200,- voor opleidingen, lectuur en voor een tegemoetkoming tijdens hun verlofperiode in Nederland. Met uw bijdrage kan de WNM haar werk voortzetten en ook in de toekomst gestalte geven aan de Nederlandse missionaire traditie. Geef tijdens

de kerkcollecte in het Pinksterweekend of maak een gift over op: ING 676 of Fortis 64.45.33.676 t.n.v. Week Nederlandse Missionaris, Den Haag

Meer informatie:

www.weeknederlandsemissionaris.nl

Martha schrijft God

Martha

God, de maat lijkt me toch stilaan echt vol. Achtenzestig jaar rooms-katholiek in achtentachtig jaar leven. Neem me niet kwalijk, Heer, dat ik zo plompverloren binnenvaal. Is het mogelijk in uw eeuwig alom tegenwoordig zijn u even speciaal te richten op gebeurtenissen in mijn aardse mensenbestaan? Als u dan met mij een aantal stappen terug in de tijd kunt maken, wil ik u graag vertellen hoe ik nu na lang worstelen tot de verzuchting in de aanhef van mijn brief moet komen.

In 1940/1941 - eigenlijk klaar voor mijn belijdenis en bevestiging tot lid van de Remonstrantse Broederschap - besloot ik me te gaan verdiepen in het rooms-katholieke geloof. Die opleiding was niet niks, weet ik nog wel. Wekelijks op mijn vrije woensdagmiddag studie bij de franciscanen in Gouda. Huis- en leeswerk mee naar huis. Het is een beetje achter de horizon weggezakt, maar ik weet nog dat ik drie godsbewijzen moest kunnen verklaren en toelichten. Het godsdienst-diploma, nodig op een katholieke school, ging bijna fout. Ik haalde een dikke onvoldoende voor 'catechismus letterlijke tekst', maar mocht toch door. Mijn kennis van de inhoud was ruim voldoende. Op 31 maart 1942 werd ik door doop en eerste communie opgenomen in de geloofsgemeenschap.

In 1945 ben ik getrouwd, had een gelukkig huwelijk en we kregen vier kinderen. Vier gezonde zonen. God, u weet dat ik me op allerlei manieren heb ingezet om uw geboden van liefde en zorg uit te dragen in ons gezin en de samenleving, nabij en de wereld over. De verkregen pluimen op mijn hoed zijn u bekend. Mijn geluksgevoelens toenmaals ook, denk ik. Het keurslijf was wel strak voor het in mijn jeugd gevormd vrijzinnig rechtgeaard geweten. Ik was dan ook heel blij met paus Johannes XXIII en het Tweede Vaticaans Concilie. Dat maakte me nog ijveriger in mijn werken aan de kerk en het welzijn van mensen. Ik heb u daarvan op de hoogte gehouden in mijn vele brieven. Door wat er de laatste tijd aan misstanden, afbraak en liefdeloosheid aan het licht komt, dreig ik af te knappen.

Ik kan mijn verhaal nu niet afmaken. Tranen van verdriet en het dag- en nachtritme van leven, door u zelf ingegeven, dwingen me de pen neer te leggen. Vergeef me! Zo spoedig mogelijk leg ik u mijn zorgen voor. Tot dan groet ik u als altijd,

Uw liefhebbende dochter Martha

Johannes Vermeer *Christus in het huis van Martha en Maria*. National Gallery of Scotland, Edinburgh

God, het hoofd koel en helder kom ik bij u terug. Als u met me mee wilt lopen, hoop ik op uw luisterend oor en uw hand die me vasthoudt. De problemen met de Kerk, die zich draagster van uw boodschap van liefde weet, worden steeds groter. Al wat ik toejuichte in het schuchter streven van Johannes XXIII naar een hedendaagse Kerk met ruimte voor het geweten van de gelovige wordt weloverwogen en nadrukkelijk teruggedraaid naar starre institutionele wettische regels. Die heeft Jezus toch nooit zelf verkondigd! Ze zijn twintig eeuwen naar de geest van de tijd stukje bij beetje ex cathedra ingesteld.

God, om u niet te lang vast te houden, zet ik een grote stap en spreek uit wat mij nu schier onverzoenlijk tot in mijn diepste wezen kwelt. Ik zei u al dat mijn man en ik vier zonen hadden, die we met trots en hoop hun adolescentie binnenleidden. We werden geconfronteerd met het feit dat twee van hen homoseksueel bleken te zijn; twee gewoon hetero. Sebastiaan, mijn man, heeft de strijd voor hun aller welzijn niet hoeven afmaken. Hij stierf in 1992; ik moest alleen verder.

De op scherp gestelde houding van de Kerk ten aanzien van homosek-

sualiteit kwetst en verwondt me als moeder. Twee van mijn zonen worden toegelaten tot alle sacramenten. Ze mogen priester worden, voor de kerkelijke goegemeente verklaren dat ze van iemand houden, voor elkaar verantwoordelijk willen zijn in goede en kwade dagen. Voor beide anderen geldt dit niet. Ze zijn gedoopt, hebben hun eerste communie gedaan en het vormsel ontvangen. Verder kunnen ze nog biechten en met het kruis erover doodgaan. Ze zijn beiden hun vader al gevolgd. De ene na vijftien jaar samen zijn met zijn partner, de andere na twintig jaar trouw in lief en leed. Een dergelijke beleefde en oprechte liefde en trouw uitspreken in een sacramentele bevestiging is niet toegestaan. Zo'n voornemen tot samengaan binnen kerkelijke muren zegenen is hier of daar stiekem mogelijk, maar dan toch vooral onvermeld. En wat gebeurt er nu in 2010?

In een carnavalsmis wordt de communie geweigerd aan een katholiek belijdende homo prins Carnaval en dit wordt nadien door de bisschop als juist bestempeld. Waar blijf ik dan? Zou ik in een viering mijn zoon verloochenen en wel tot de tafel naderen? God, dat gelooft u toch zelf niet! Oneindige schepper van al wat leeft tussen ontstaan en sterven, sta me bij, dat ik mijn geloof in uw bestaan en uw liefde door Jezus voorgeleefd, niet verlies! Dit bidt u met een ontvankelijk hart,

Uw liefhebbende dochter Martha

God, zover is het nu dan! Ik heb vandaag de brief bij de pastoor in de bus geschoven, waarin ik verzoek me uit te schrijven uit het ledenbestand van de r.-k. parochie en alle hiërarchische trap treden van de kerk, waar dat nodig mocht zijn. Via deze weg zal ook in het gemeentelijk bevolkingsregister bij mijn naam het r.-k. wel worden doorgehaald. Heel vaak heb ik al over deze stap nagedacht en telkens weer tot mezelf gezegd: Als je er een punt achter zet moet je verder je mond houden. Dan kun je niet meer van binnenuit werken aan je idealen voor een hedendaagse geloofsbeleving. Je wordt een roepende op afstand die nog moet zwijgen ook. Dan ging ik toch weer op dezelfde voet voort.

Wat noopt me nu om tot een breuk te besluiten? Ik heb in mijn brieven aan u zo vaak gesproken over onze vier jongens, - mannen, gezond van hoofd, lijf en leden en fier en levenslustig om er iets van te maken. Helaas werden twee van hen als homoseksueel ziek en zondig verklaard en verguisd door de Kerk. Verguisd, zo voel ik me ook. Beseffen de kerkelijke overheden en uiterst leerstellige bedienaren niet dat ze ouders van homo-kinderen schuldvragen aanpraten door dit ziek en zondig verklaren en het uitsluiten van de heilsmiddelen van de kerk? Ik ben dat doemdenken zelf wel te boven maar er gaat zoveel wanhopig verdriet schuil om het wrede en harteloos oordelen.

God, ik ben overtuigd dat uw hart groter is en uw oordeel over 'waarachtig christen zijn' milder dan die van het instituut Kerk van Rome. Niettemin was de gang naar de pastorie niet zomaar een loopje. Elke stap telde en ik ben niet van harte blij met de rust die over me is gekomen. Het zal wennen zijn. Ik ben in een christentraditie geboren, heb in een christentraditie geleefd en gewerkt; aan die traditie blijf ik trouw.

In een u warm toebehoren noem ik mij
uw liefhebbend kind Martha

Voorjaar 2010

Naam en adres bij redactie bekend

Maria

Nee, het viel niet mee. Het was een lange weg, maar nu gaan we een grote stap vooruit. Ik mag naar huis, ja. Eind van de week, zei de dokter. Waarom ik bijna altijd opgewekt ben? Dat vragen er meer. Dat heb ik zo meegekregen denk ik. Maar daar hoeft ik niet trots op te zijn. Want het is gewoon een geluk als het je aard is. Toch? Vertrouwen ook, ja. Maar dat moet ik ook elke dag opnieuw leren hoor. Dat is niet altijd makkelijk. Ik ben net nog in de kapel geweest, twee kaarsjes gebrand. Bij Maria. Dat ze me weer verder helpt, want dat heb ik toch wel nodig hoor. Ik ben er nog niet, dat voel ik wel. Weet u, ik heb thuis zo'n mooi mariabeeldje staan. Blauw. Maria heeft me altijd geholpen.

Het was vaak moeilijk, met m'n oudste zoon. Verslaafd. Dan hoeft ik u zeker niet veel meer te vertellen?

Hij heeft zelfs de cd-speler, die onze jongste met zijn krantenwijk verdiend had, weggepakt. Mijn man kon het al helemaal niet aan, dus ik moest wel volhouden hè. En als ik dan soms ook niet meer wist hoe ik verder moest, dan ging ik naar Maria. En dan zei ik tegen haar: 'Bid maar een beetje voor me. Want jij hebt ook heel wat meegemaakt met die zoon van je.' En misschien vindt u het gek, maar dan voelde het allemaal toch een beetje lichter.

Och ja, u bent protestant. Dan kent u dat zo niet, denk ik. Wel jammer voor u. Maar het geeft niet hoor. Die andere geloven horen er ook bij, dat heb ik al van mijn moeder geleerd. Die pakte dan een stuk papier en tekende een rondje met een punt erin. En dan zei ze: 'Kijk kind, zetten we God in het midden en alle mensen er in een kring omheen. Dan moet je eens kijken wat er gebeurt als ze God gaan zoeken. Dan lopen ze naar het midden en dan komen ze vanzelf dicht bij elkaar. Want ze kunnen mij veel wijsmaken, maar er is maar één God en die zoeken we allemaal.' Wel mooi hè? Kunt u misschien nog eens iets mee doen. Ik heb het ook maar gekregen. Nou veel sterkte met uw werk hoor! Ik zal thuis bij Maria een kaarsje voor u branden. Mag wel hè?

Margreet Spoelstra

Zilda Arns

Jan Joris Rietveld

De wereld keek dagenlang naar Haïti, één van de armste landen ter wereld. Tienduizenden mensen in één klap dood; het dringt zomaar je leven binnen en net zoals bij de tsunami of de aardbeving van Lissabon worden we eraan herinnerd dat we zoveel in het leven niet in de hand hebben en dat onze alles-beheersende techniek niet voorzag. We blijken beperkt en kwetsbaar te zijn. Zo begint Jan Joris Rietveld het deel van zijn vijfenveertigste brief van Brazilië waarin hij de kinderarts Zilda Arns Neuman gedenkt die recent bij de ramp op Haïti is omgekomen.

Hier in Brasil zijn we op een bijzondere manier bij de ramp betrokken. Een aantal militairen die er bij de UN troepen werkten verloren het leven. Daarnaast stierf ook één van de nationale boegbeelden van de kerk: de vijfenzeventigjarige kinderarts Zilda Arns Neuman. Zij richtte in 1982 met kardinaal Arns, haar broer, de *Pastoral da Criança* op. Dit is een kerkelijk werk gericht op net geboren kinderen. Het uitgangspunt was het feit dat grote aantallen kinderen stierven aan simpele oorzaken zoals uitdroging, ziekte tijdens zwangerschap, borstvoeding, vaccinatie en gewichtsver-

zijn één en wij zijn hoeders van onze broeders. Kerken zijn organisaties met grote groepen vrijwilligers, die een sterke motivatie hebben: als het goed is komt die voort uit hun geloof in God. Voordeel is dus dat je met minimale kosten een kwalitatief hoogstaand werk garandeert. Zilda wist bisschoppen en bisdommen mee te krijgen.

'In de prijzen'

Er ontwikkelde zich een geweldige organisatie, want de successen waren eclatant. Toen ik in Brasil kwam was de kindersterf-

Dr. Zilda Arns († 2010) temidden van Maristela Requião en de Gouverneur van Paraná, Roberto Requião

lies. Uitdroging was bijvoorbeeld heel simpel te voorkomen met een water-zout-suikermengsel dat zelfs de meest arme kan maken. Gewichtsverlies was tegen te gaan met een voedingsaanvulling dat je met lokaal voorhanden planten kunt maken.

Hoe over te brengen ?

Maar hoe basiskennis over deze vijf prioriteiten naar de mensen en met name de armsten over te brengen? Zilda deed dit via het netwerk van de katholieke kerk, maar probeerde er ook een oecumenische basis aan te geven. De katholieke kerk beleefde in die jaren het hoogtepunt van de bevrijdingstheologie, die leerde dat de mens niet enkel geest is, noch alleen verantwoordelijk voor de eigen ziel. Geest en lichaam

te rond de tien procent. Nu is die bijna verdwenen. De organisatie groeide ontzettend en ik herinner me nog een bezoek van deze altijd lachende dame aan São João do Tigre in mijn oude parochie. Om nog duidelijker aan te tonen dat haar methodologie werkte had ze in elke staat de armste gemeente uitgekozen om daar de *Pastoral da Criança* te stichten. Ik 'viel in de prijzen': São João do Tigre was de armste gemeente van de staat Paraíba. De kerkelijke vrijwilligers namen het werk op en begonnen met maandelijks bijeenkomsten met zwangere vrouwen.

Gespreid en verbreed

Kinderen werden gewogen met een eenvoudige balans en zelfs groeicurven wer-

'In de armen en uitgesloten worden de ethiek en het menswaardige bestaan van alle volkeren miskend. Velen beweren dat de hegemonie van de vrije markt de mensheid kan redden. Wij zien echter ellende en lijden over alle continenten, de zondige verafgoding van het neoliberale systeem. In Gods droom neemt de menselijke waardigheid een centrale plaats in. Dat eist trouw aan heilige waarden zoals eerlijkheid, solidariteit, rechtvaardigheid en vrede die voorrang moeten krijgen in het politieke en kerkelijke leven.' (Kardinaal Evaristo Arns (Brazilië) september 1996)

den bijgehouden. Eenvoudige zaken als het drankje tegen diarree, supplementen in de voeding, gemaakt uit lokaal voorhanden producten, trainingen van leiders etcetera; het gebeurde en het gebeurt allemaal, ook hier in Juazeirinho. Het aanbod groeide steeds meer: massages tegen stress, familieplanning en nu zelfs hulp aan bejaarden. De *Pastoral da Criança* is een superorganisatie ter verdediging van het leven geworden. Het succes is zo groot dat vele andere ontwikkelingslanden de methodologie hebben overgenomen en dat Zilda al drie keer als kandidaat voor de Nobelprijs voor de Vrede is voorgedragen.

En de relatie met Haïti? Wel, tijdens de aardbeving was Zilda in Port au Prince bijeen met een grote groep vertegenwoordigers van de verschillende bisdommen van het Caraïbische gebied om ook daar de *Pastoral da Criança* op te zetten. Ze werd bedolven onder de vallende brokken van het kerkgebouw waar ze bijeen waren.

Sociaal document

Iedereen ziet dit als wel heel symbolisch. Zilda is werkelijk in het harnas gestorven. In dit werk heb ik geleerd dat we hier één van de meest effectieve vormen van ontwikkelingshulp hebben. Ik zag dat al in Carlos Mesters, de karmeliet van Nederlandse afkomst die over heel Brasil bijbelgroepen heeft weten te stichten die de bijbel vanuit het leven lezen als document voor sociale verandering. Ik zie het in het werk van zuster Mercês die in mijn parochie de blote-voeten-doktoren opleidde en begeleidt. Het zijn geen werken als de bouw van een Eiffeltoren of andere zichtbare pronkstukken, maar ik denk wel dat hier de oriëntatiepunten voor werkelijke ontwikkelingshulp liggen, gebaseerd op eenvoud, eerlijkheid, continuïteit, laagdrempeligheid; gefundeerd op een degelijke filosofie, betrokkenheid van de mensen zelf, gerichtheid op werkelijke problemen uit het dagelijkse leven en creativiteit. Um abraço forte, Jan J.

Zie voor Carlos Mesters ook 'Ik zal er zijn' onder Berichten p.21

Gast of vrouw?

Marion Meulenbroek

'Dit hout is goed, maar dat kun je beter laten liggen.' Fu'ad wijst naar de juiste struiken en ik sprokkel ijverig mee. Ik ben met hem tien dagen op pad en wil alles leren over het woestijnleven en de kamelen. Hout sprokkelen hoort erbij evenals vuur maken, thee zetten en brood bakken.

Ik ken Fu'ad al een tijdje. Op mijn eerste reis behoorde hij tot de bedoeïenen die ons begeleiden. En later was ik vaak te gast bij zijn familie. Die begrepen mijn wens om als een bedoeïene te leven niet echt, maar wat gaf het? Ik huurde één van hen in en dat was dat. Mijn wens namen ze met een korreltje zout. De merkwaardige gevolgen die deze wens zou hebben overzag ik niet en mijn gids evenmin.

Alles willen leren

Als een toerist met bedoeïenen de woestijn intrekt, zullen de gastheren alles doen om het hun gast zo comfortabel mogelijk te maken. Hij krijgt eten en drinken voorgezet, extra dekens als het koud is en hoeft nergens aan te denken, laat staan mee te helpen. De gids hoort 's morgens als eerste wakker te zijn, vuur te maken en water te koken. Zodra de gast opstaat moet er thee of koffie zijn, brood en beleg. Maar tussen ons ging het helemaal niet zo. Want ik wilde alles leren en daar hoorde voor mij vuur maken, water koken, kamelen bepakken, kluisteren en voeren ook bij. Dus liet ik me 's morgens om zes uur door de zon wekken en maakte stilletjes een vuurtje. Ik dronk mijn eerste koffie alleen en had om acht uur vaak al een wandelingetje achter de rug en soms zelfs wat mooie plaatjes geschoten. Daarna wekte ik mijn gids.

Vorstelijk

Razendsnel had Fu'ad door dat hij lekker in zijn deken kon blijven liggen. Dat er

voor hem gezorgd werd in plaats van omgekeerd. En langzaam veranderde zijn gedrag naar mij toe. Het begon op de vierde ochtend. Zoals gewoonlijk was er koffie en thee. Maar dat was niet meer genoeg. 'Waar is het brood? En de kaas en jam?' Hij ging als een vorst bij het vuur zitten en wees naar de zadeltas waarin ik moest zoeken. Ik zat er dichtbij en gaf hem zijn zin.

Wat moest ik?

'Ga de kamelen halen, ya Maryam, dan kunnen we over een half uur vertrekken.' Ik aarzelde even maar liet me niet smekken. Want ik vond het heerlijk met de dieren bezig te zijn. Ik haalde ze naar het vuur, liet ze knielen en zadelde ze op. Nu nog de zakken en zadeltassen. Fu'ad zat nog steeds op zijn deken en bekeek mijn vlijt goedkeurend. 'Wil je me helpen, het is te zwaar.' 'Geef me nog wat thee.' 'Nee,' zei ik beslist, 'eerst de zadeltassen.' 'O ja,' Hij was even terug in de juiste rol, schoot overeind en ging aan de slag. Maar al rijdend piekerde ik over het voorval. Moest ik paal en perk stellen aan zijn gedrag of juist de kans grijpen om me zoveel mogelijk eigen te maken?

Kinderwerk

Ik dacht terug aan een ander voorval. Met mijn groepje zou ik Sami's familie in de woestijn bezoeken. Maar er lag zwerfvuil rond de hutten en dat moest weg voordat onze gasten arriveerden. Dus pakte ik een zak en ging aan de slag. Sami rea-

Dit hout is goed, maar dat kun je beter laten liggen.

geerde bijna panisch. 'Nee Maryam, gaat niet zo.' 'Nee,' grapte ik, 'dat moet je een ander laten doen.' Sami knikte ernstig. 'Dat moeten de kinderen doen.' En hij riep zijn neefjes en nichtje erbij. En zo wandelde ik dus door de rommel, geflankeerd door drie kleuters. Ik wees naar een fles of blikje, waarna het kind het oprapte en naar een grote zak bracht.

De mannen

Hoe hoger de status, hoe minder werk je hoeft te verzetten. Kinderen worden al vanaf drie jaar voor allerlei kleine klusjes ingezet en dat gaat zo door tot ze trouwen. De mannen doen niks als hun vrouw in de buurt is en de oude mannen commanderen iedereen. Door mijn leergierigheid had ik me in de ogen van Fu'ad als een bedoeïenenvrouw opgesteld. Ik had me naar zijn wensen gevoegd.

Al een echte

'Vandaag heb ik geen zin,' zei Fu'ad op dag zeven en bleef bij het vuur zitten. 'Ik wel.' Ik haalde mijn kameel, zadelde en bepakte hem. Toen ik klaar was begon ik naar de hoogvlakte van Jibi te lopen. Achter me hoorde ik wat gerommel maar ik keek niet om. Na een half uur werd ik ingehaald. 'Waar ga je heen?' 'Naar Jibi', zei ik chagrijnig, 'Weet je Maryam, je hebt een gids nodig. Je loopt richting Makhroom.' Hij grinnikte, zweeg even en zei toen: 'Maar je kameel is goed bepakt, je wordt al een echte bedoeïenenvrouw. Jij mag vaker mee.'

Reageren? info@hadiyareizen.nl; meer informatie over wandelen in de woestijn zie: www.hadiyareizen.nl

Asfar beladen (Foto's: Marion Meulenbroek)

Animatrice pastorale Théoule sur Mer

Mebius en Tineke Brandsma

Théoule sur Mer is een vriendelijk toeristenplaatsje aan de Côte d'Azur, pal aan zee in de luwte van het mooie Esterelgebergte en ongeveer tien kilometer ten westen van Cannes. In de wintermaanden wonen er ongeveer tweeduizend mensen; in de zomermaanden groeit het aantal inwoners uit tot om en nabij de vijftientig duizend. Mebius en Tineke Brandsma gingen er op bezoek bij zuster Myriam.

Op een maartse dag, met de harde Mistral jagend over het dorp, gaan we op bezoek bij zuster Myriam Maas. Vanaf het hogergelegen kerkplein in de verte zwaait ze ons al enthousiast toe. Na een hartelijke begroeting nodigt ze ons in de sacristie van de kerk uit voor een nadere kennismaking. We kennen haar naam uit De Roerom, waarin onlangs nog een uitvoerig ingezonden artikel van haar hand stond en dat ons nieuwsgierig had gemaakt naar wie deze vrouw toch wel is en wat ze daar in Zuid-Frankrijk doet.

Amsterdam

Zuster Myriam blijkt een vrouw met vele verhalen, die ze ons ook graag royaal vertelt. Ze oogt vitaal en maakt een zelfstan-

dige, autonome indruk. Met een vrolijke en vriendelijke oogopslag kijkt ze ons aan. Ze is in 1934 te Amsterdam geboren. Middein de crisisjaren dus. Vader had geen werk. Het gezin leefde van de steun en groeide in armoede op. Vader overleed in de hongerwinter van 1945. Myriam ging naar de Montessorischool, omdat deze toevallig het dichtst bij haar ouderlijk huis lag. Ze bleek een intelligent meisje. Haar ouders, afkomstig uit Brabant, waren van huis uit katholiek en stonden uitermate kritisch ten opzichte van hun geloof. Toch ontdekte Myriam al jong tekenen die naar God verwezen en zo groeide haar geloof. Toen ze twaalf jaar was had zij een diepe religieuze ervaring tijdens een bezoek aan een kerk. Vanaf dit moment ging ze dagelijks naar de H. Mis en verdiepte zich in de verschillende kerkboeken en missalen. Die haalde ze uit de bak met gevonden kerkboeken; zelf had ze geen geld voor een kerkboek.

Antwerpen

Ze meldde zich ook aan om misdienaar te worden, omdat ze dacht dat deze jongens werden opgeleid voor priester. Maar dat feest ging niet door. Na een verdere opleiding en een functie bij de PTT besloot ze, tweeëntwintig jaar oud, in te treden in een beschouwend klooster. Aanvankelijk in Echt bij de ongeschoeide karmelietessen, maar omdat ze geen bruidsschat kon betalen, kon ze daar niet terecht. Wel bij de zusters karmelietessen in Antwerpen, waar de bruidsschat van twee oudere zusters aan haar werd gegeven*. In deze gemeenschap van slotzusters deed ze 8 december 1960 haar eeuwige geloften.

Vier jaar later vertrok ze naar een slotklooster in Congo, waar ze meer dan tien jaar verbleef.

Richting Nice

Inmiddels had ze ontdekt, dat het tijd werd om de schat die ze had ontvangen door jarenlange contemplatie via de verkondiging met anderen te delen. Ze vertrok in 1974 naar een slotklooster in Frankrijk en verliet dit na een jaar om zich aan te melden bij bisschop Gand van Lille, die haar een maagdenwijding verleende en vervolgens benoemde tot aalmoezenier (moderator) van een katholiek lyceum met catechese en godsdienstige vorming als leer- en werkopdracht. Met veel talent en ook plezier deed ze dit werk tot midden jaren tachtig, toen ze zelf zo rond de vijftig was en zich afvroeg of ze intussen niet te oud werd voor het pastoraal-catechetische werk op zo'n grote school. Op deze vraag kreeg ze als antwoord het advies om pastoraal werk te gaan doen en kwam ze via de paters karmelieten in contact met de bisschop van Nice, die haar benoemde tot pastoraal assistente in Puget Théniers, zo'n 30 kilometer ten noorden van Grasse. Na enige tijd bleek, dat zij als vrouw niet zo gemakkelijk door de priesters werd geaccepteerd. De bisschop vroeg haar daarom nog eens catechese en godsdienstige vorming te gaan verzorgen op een openbaar college in Mandelieu, dat tegen Théoule aan ligt. Ze werkte er met veel succes, goed ondersteund door de directeur van het college.

Théoule sur Mer

De pastoor van de parochie in Théoule sur Mer overleed en de bisschop benoemde zuster Myriam daar tot 'animatrice pastorale', pastoraal assistente. De parochie bleek in alle opzichten aan de grond te zitten en moest helemaal opnieuw worden opgebouwd. Met de hulp van veel vrouwen en een kleiner aantal mannen slaagde ze er geleidelijk in deze parochie weer te laten opbloeien. Haar sterk karakter en grote pastorale talenten stonden daar borg voor. Ze bewoonde er de pastorie en deed er het volledige parochiewerk: catechese, voorbereiding op het ontvangen van de sacramenten, gebedsgroepen, rouwgroepen, geloofsgesprekken, een bijbelgroep, huisbezoek, woord- en gebedsdiensten leiden, uitvaarten verzorgen, ook de administratie doen en voor het gebouw zorgen. Voor de eucharistieviering en de bediening van de sacramenten kwam er, indien nodig, een priester langs. Dit 'zwerven' van de priesters vindt Myriam een slechte zaak, omdat deze mannen 'overal wonen en nergens thuis zijn'. Bovendien zijn bepaalde priesters in haar ogen ook ongeschikt om zo te functioneren zonder voldoende bin-

Zuster Myriam Maas (© Foto: Mebius Brandsma)

Het klooster in Théole sur Mer (© Foto: Mebius Brandsma)

ding op te kunnen bouwen met de gelovigen. Maar haar visie maakte niet veel indruk op de mannen. Toen ze met haar zeventigste verjaardag met pensioen werd de parochie dan ook samengevoegd met vijf andere parochies, waarvoor vier priesters beschikbaar zijn, die ondersteund worden door actieve pastorale werkgroepen, die feitelijk het hele pastorale takenveld voor hun rekening nemen.

Nog steeds

Zuster Myriam woont nog steeds in de pastorie. Haar leefruimte, ingericht met wat tweedehands spulletjes, ziet er uiterst sober uit. Toen ze met pensioen ging kreeg ze van de parochie een computer, die ze goed heeft leren hanteren. Ze heeft via internet een soort Forum opgezet, waarbinnen met diverse mensen onderling druk wordt gecommuniceerd over allerlei geloofs- en levensvragen. Elke ochtend is ze via internet bezig om vragen te beantwoorden of over geloofszaken te discussiëren. Voor zuster Myriam ook een manier om haar geloof met anderen te delen. 's Middags maakt ze gebruik van een soort 'tafeltje-dek-je' en daarna is ze beschikbaar voor allerhande parochiële zaken en klusjes, waarbij ze ondersteund wordt door vele vrouwen/vriendinnen, die zij op haar beurt ook weer met haar kwaliteiten steunt en bemoeit.

Vanwaar

Waar haalt Myriam Maas haar inspira-

tie vandaan? Vooral uit de Schriften met een voorkeur voor de evangelies van en over de persoon van Jezus Christus. Zij hecht heel veel waarde aan regelmatig bidden op vaste momenten van de dag. De levens van heiligen zoals Thomas More, Henry Newman, Theresia van Avila en Edith Stein als ordegenote inspireren haar. En niet te vergeten al die mensen die ze dagelijks ontmoet en heeft ontmoet in haar leven. Na enkele operaties bereidt ze zich ook af en toe een beetje voor op de hemel, want dit hoort erbij als je ouder wordt. Zo te zien is ze aan 'hemelen' nog lang niet toe. Er is nog zoveel te doen, vindt ze.

Met muziek

Myriam pakt een citer, gaat in het priesterkoor op een stoel zitten en speelt. Zo nu en dan zingt ze erbij met een stem die je alleen van zusters kent! 'Toen ze nog een stuk jonger was zat ze soms met de citer op het strand, bespeelde die en kwam zo in contact met mensen' vertelt een vrouw die we in de kerk ontmoetten.

Zuster Myriam Maas, een engel - boodschapper - met een citer, dichtbij de mensen en dicht bij God. Dat ze nog lang mag leven.

* Bruidsschat in dit verband: geld dat een meisje meenam naar het klooster. *Mocht ze uittreden, dan kreeg ze het geld terug om niet meteen financieel van anderen afhankelijk te zijn.*

Mijn bijbel en het christelijke geloof

De bijbel is de boodschap van Jezus Christus aan alle mensen van goede wil! Aanbid alléén God, onze schepper en heb Hem lief vanuit heel je hart en ziel. Heb je naaste lief gelijk je zelf. Deel lief en leed met elkander. Geef overvloedig aan elkaar en vergeef elkander 70 x 7 keer!

Delen, Geven en Vergeven zijn de 'Liefdeswerkwoorden' van het christelijk geloof. En dus de ware liefde. Dit wordt symbolisch tot uitdrukking gebracht bij de viering van het Avondmaal: Jezus brak (delen) en gaf (geven) brood en wijn aan zijn volgelingen als symbool voor zijn lichaam en bloed, dat hij gaf tot vergeving van onze zonden. Tot slot sprak Hij tot zijn volgelingen: Doe dit tot mijn gedachtenis en verkondig Mijn blijde boodschap, in woorden en daden, overal waar jullie komen!

Bid tot de Vader in de Hemel en zeg: Onze Vader die in de Hemel is, Uw naam worde door ons geheiligd, Uw koninkrijk is komende, Uw wil geschiede op aarde zoals in de Hemel. Geef ons heden Uw Hemelsbrood, Uw genade en zegen en vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaars vergeven. Geef ons Uw kracht tijdens de verzoeken en verlos ons van de Boze! Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in eeuwigheid. Amen!

Eindtijd-boodschap

Laten wij Christenen, in éénheid met Jezus-Christus ons Christen-zijn méér laten zien en horen in woorden en daden buiten de kerkgebouwen in het 'Open-Veld', op welke plek wij ook komen of gaan. Ook wereldwijd, al is het maar door gebed en/of financiële steun aan het wereldwijde zendelingen werk, de wereldwijde bijbelverspreidende organisaties, de wereldwijde christelijke mediakerken zoals Hour of Power etc. Zo kunnen wij *Indirect* meewerken aan Gods Vredesrijk dat komende is. Ook in de politiek, want daar worden de belangrijke ethische en morele beslissingen genomen. Want de wereld heeft nodig dat Zijn woorden, Zijn blijdschap, kracht, vrede en liefde, zichtbaar worden in deze wereld. Laten wij 'levende stenen' zijn voor Gods Tempel, de wereldwijde Gemeente van Jezus-Christus, en 'frontsoldaten' voor Gods Vredesrijk dat weldra komende is. Door te leven en en te handelen naar de Geest van de bijbel zoals Jezus het ons 2000 jaar geleden heeft voor-geleefd en verkondigd! Hij heeft ons de wil van de Vader geopenbaard en ons Zijn Geest nagelaten, die ons wil vervullen en begeleiden en ons leiden zal op onze pelgrimsreis door dit leven naar God de Vader in de Hemel! Boodschapper van de Heer.

Hub. Eussen

Over geloof en kunst

Bij *The extra light project* eind 2009 in Amsterdam ging het om de relatie tussen kunst en religie. Naar aanleiding daarvan voerden de atheïstisch kunstenaar Saša Karali en predikant Jean-Jacques Suurmond een aantal gesprekken. Deze gesprekken werden tweetalig Engels-Nederlands uitgegeven. Centraal thema in deze gesprekken is de spanning tussen de oorspronkelijke inspiratie van het christelijk geloof en de concrete vormgeving daarvan doorheen de geschiedenis; met name in kerkorganisaties en geloofsbeelden. In dat kader komt ook de relatie tussen kunst en religie ter sprake. De open opstelling van beide gesprekspartners levert soms verrassende vragen en inzichten op. Het feit dat dit de letterlijke weergave is van gesprekken maakt het boekje prettig leesbaar, maar levert ook wat herhalingen op. Toegevoegd is een serie foto's en tekeningen van Karali onder de titel *Traces-Sporen*, een stukje conceptuele kunst waarin hij iets van zijn ideeën in beeld heeft gebracht.

Jef De Schepper

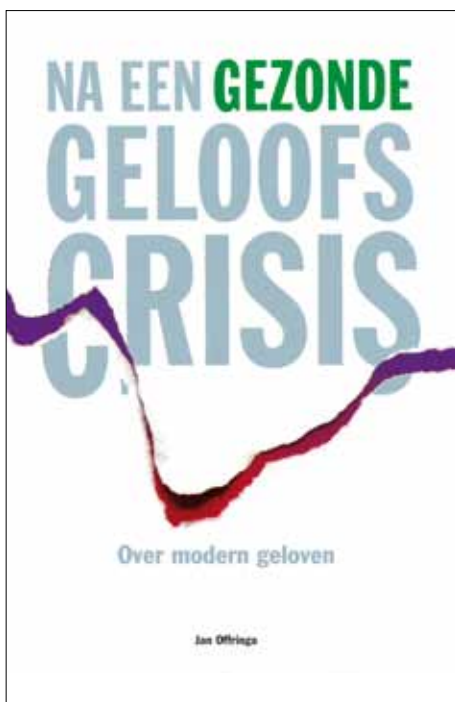
Saša Karali en Jean-Jacques Suurmond
Becoming Christian-Christen worden
Conversations-Gesprekken. Skandalon 2009
ISBN 978 90 7656 489 0

Mededogen

'Een cultuur kan hoog heten al brengt zij geen techniek en geen beeldhouwkunst voort, maar niet, als zij de barmhartigheid mist.' (cultuurhistoricus Johan Huizinga). In 1997 verscheen van de hand van Hein Stufkens *Mededogen als menselijke bestemming*. Nu, 2009, is het herzien en met een achtste hoofdstuk aangevuld. 'Er is in de tien jaar tussen de eerste druk en deze uitgave veel gebeurd: in mijn leven, in de wereld en ook als het gaat over mededogen en barmhartigheid, die inmiddels alleen maar een nog dringender eis zijn geworden aan onszelf en aan de samenleving. Met name mijn betrokkenheid bij de *Beweging van Barmhartigheid* ... heeft deze nieuwe uitgave een nieuwe dimensie en een vernieuwde inhoud gegeven.' Stufkens geeft in dit boek adviezen en oefeningen voor bewustwording en spirituele groei. Ze zijn erop gericht het dagelijks leven als oefening en leerschool te herkennen en beleven. Ook wanneer je - wat zeker niet de bedoeling is - de adviezen en oefeningen laat voor wat ze zijn, dan nog is het een weldaad met de levensbeschouwing van Stufkens kennis te maken.

Peer Verhoeven

Hein Stufkens
Mededogen als menselijke bestemming
Ten Have 2009; ISBN 978 90 2595 947 0

Modern geloven

Bij fuseren en al het verder organiseren en reorganiseren van wat de kerk doet, valt het op dat er nauwelijks iets nieuws te horen is over de inhoud van het christelijk geloof. Alsof alle veranderingen en ontwikkelingen van de laatste tijd de kijk van mensen op het leven ongemoeid laten en van geen invloed zijn op hun geloven. Het boek van Jan Offringa - behorend tot de groep vooruitstrevende dominees verenigd onder de naam *Op Goed Gerucht* - gaat nu juist wél over een vernieuwde inhoud van het geloof. Offringa doet dit op een uiterst begrijpelijke en sympathieke manier. Voor wie verder wil, kunnen de literatuurlijsten na elk hoofdstuk van pas komen. Op de slotpagina een register 'met enkele terugkerende namen en begrippen'. Belangrijker is echter de frisse sfeer die het boek ademt. Terecht haalt het boek een tweede druk. Zeer aanbevolen.

Peer Verhoeven

Jan Offringa *Na een gezonde geloofscrisis*
Over modern geloven. Skandalon 2010
ISBN 978 90 7656 471 5

Fietsen met een filosoof

Marjolein Steenveld uit Nijmegen besloot met haar partner naar Rome te fietsen en nam als literatuur *Ta eis heauton, Aan zichzelf* van Marcus Aurelius mee. Deze Romeinse keizer en filosoof leefde van 121 tot 180 na Christus. Marjolein heeft een niet al te groot boek over haar fietstocht en haar denken samen met Aurelius geschreven. Omdat pelgrimeren, wandelen, bedevaarten en fietsen erg in zijn, komen

er ook jaarlijks meer reisbeschrijvingen op de boekenmarkt. *Fietsen naar Rome met Marcus Aurelius* leest heel vlot weg. De schrijfster steekt niet onder stoelen of banken dat ze tegen de bergen opzag. Op haar best is ze mijns inziens wanneer ze schrijft over de mensen bij wie zij en haar gezelschap na een vermoeiende dag onderdak vinden. De 'discussies' met Marcus Aurelius zijn niet zo pakkend. Persoonlijk beleefde ik meer plezier aan haar eigen eerste hoofdstukje over *Het toeval of de voorzienigheid?* Al staat er achter in het boek een kaart *Van Amsterdam naar Rome*, toch is het zeker geen reisgids voor mensen die ook naar Rome willen fietsen. Het is wel een reëel gevoelig verslag van wat mensen op zo'n tocht bewegen kan en wat ze soms mee- en doormaken. Het leest 'lekker' en is voor wie naar Rome wil peddelen een niet-opgesmukte mentale voorbereiding.

Peer Verhoeven

Marjolein Steenveld *Fietsen naar Rome met Marcus Aurelius*, Valkhof Pers 2010
ISBN 978 90 5625 322 6; € 12,50

Een nieuwe abdij

Arjan Broers heeft een bijzonder interessant, leerzaam en getuigend boekje geschreven over de verhuizing van de zusters trappistinnen van Koningsoord Berkel-Enschot naar even buiten het Gelderse Oosterbeek. Het gaat hier om één van de weinige kloosters in Nederland en wellicht wel in dit deel van de wereld, dat een gezonde leeftijdsopbouw kent en zelfs groeit. 'Sterker nog: in een tijd waarin elk jaar tientallen kerken en kloosters worden gesloten heeft deze gemeenschap de moed getoond om een volledig nieuwe abdij te bouwen' aldus Broers in zijn inleiding. Zijn boekje - een 'horizontale dwarsligger' - heet *Ode aan Gods eenvoud. Een nieuwe abdij met oude wortels*. Broers beschrijft de lange en veelvormige historie van de Johannhoeve die de zusters enkele jaren geleden kochten toen ze hun klooster Koningsoord in Berkel-Enschot moesten en wilden verlaten. Broers schrijft in het middele deel van zijn boekje kort en bondig ook over de monastieke traditie in West-Europa en komt dan toe aan de zusters trappistinnen van Koningsoord en hoe zij geheel in stijl hun nieuwe abdij hebben gebouwd. Een boek om te lezen. Zeer interessant, niet moeilijk geschreven en in deze tijd bemoedigend vanuit een hoek die geen keel opzet en de publiciteit niet zoekt.

Peer Verhoeven

Arjan Broers *Ode aan Gods eenvoud*
Een nieuwe abdij met oude wortels. Valkhof
Pers 2010; ISBN 978 90 5625 300 4; € 12,50

Berichten

Redactie

Ik zal er zijn!

De Stichting Religieuzen Tegen Vrouwenhandel (SRTV) heeft een map samengesteld met overwegingen rond mensenhandel. De overwegingen zijn getiteld *Ik heb de jammerklachten gehoord; Ik zal er zijn!* De map bestaat uit een vijftal boekjes met bijbelreflecties, overwegingen, gebeden en teksten. De boekjes kunnen gebruikt worden bij vieringen, kleine bijeenkomsten, als materiaal voor volwassenencatechese of bij gespreksgroepen. Het materiaal is ook zeer geschikt voor jongeren. Steeds meer mensen worden zich bewust van de handel in mensen en voelen zich geroepen de strijd hiertegen aan te binden. Sommigen doen dit vanuit hun geloofsovertuiging, anderen omwille van medemenselijkheid. Vaak weet men echter niet hoe te reageren. De Stichting Religieuzen Tegen Vrouwenhandel (SRTV) zet zich al vanaf 1991 in voor de slachtoffers van mensenhandel. Initiatiefneemster zuster Michel Keesen heeft destijds een kleine vlam ontstoken die zich als een lopend vuurtje heeft verspreid. Dit ging echter niet vanzelf en er zal nog aan gewerkt moeten worden. Een intussen wereldwijd actief netwerk van religieuzen is ervan overtuigd het verschil te kunnen maken.

De reflecties in deze overwegingen werden geschreven voor Braziliaanse religieuzen door de Nederlandse karmeliet Carlos Mesters. Hij is exegeet en werkt als missionaris in Brazilië. Ook daar zijn religieuzen actief in de strijd tegen mensenhandel. De gebeden en teksten komen uit de hele wereld. De keuze en de vertaling van de gebeden, selectie van de liederen en samenstelling van de vieringen wer-

Slavernij. Illustratie: Ludwina Foolen

den gedaan door Jan Brock. De illustraties werden gemaakt door zuster Ludwina Foolen van de Franciscanessen van Veghel. Het mapje met overwegingen werd speciaal samengesteld voor religieuzen die zich betrokken weten bij mensenhandel. Maar ook anderen die iets willen betekenen voor de slachtoffers van mensenhandel zullen er inspiratie en kracht uit kunnen putten.

De thema's van de boekjes zijn: *mensenhandel en seksuele uitbuiting; uitbuiting van kinderen; gedwongen migratie; slavernij; een beroep op ons*. Een mapje kost € 5,-; bij afname van 10 of meer € 3,50 per stuk (exclusief verzendkosten). Voor informatie of bestellingen: SRTV, St. Janssingel 92, 5211 DA 's-Hertogenbosch (073) 615 44 44; srtv@srtv.info

Carlos Mesters, karmeliet, ging na afronding van het kleinseminarie van de karmelieten te Zenderen op zijn zeventiende als missionaris naar Brazilië, waar hij drie jaar filosofie studeerde. Vervolgens studeerde hij zeven jaar in Rome, twee jaar in Jeruzalem en keerde toen terug naar Brazilië, waar hij nog altijd woont en werkt. In 1979 richtte hij samen met anderen het bijbelinstituut CEBI - Centro Ecumênico de Estudos Bíblicos - op voor de Braziliaanse bevolking. Mesters schreef verschillende boeken, onder meer over nieuwe manieren om de bijbel te lezen, uitgegeven door de SRTV. Zie voor Carlos Mesters ook het artikel *Zilda Arns* van Jan Joris Rietveld op p.16.

Katharsis tien jaar

Zaterdag 12 juni viert het middenkoor *Katharsis* zijn tienjarig bestaan in de Maranathakerk te Tilburg. Dit doen zij met een zangdag en een viering rondom de Pelgrimspsalmen. In de *Pelgrimspsalmen* zien we de weg terug die we als koor gegaan zijn, maar ze gaan evengoed over de tocht die iedere mens maakt in het leven. Het programma: 12.00 u. ontmoeting en lunch; - 13.00 u. inzingen en toelichting Psalmenproject; - 13.30 u. eerste studiesessie; - 15.30 u. pauze; - 16.00 u. tweede studiesessie; - 17.30 u. maaltijd/pauze; - 19.00 u. viering. Kosten € 10,- per persoon, maaltijden en bladmuziek inbegrepen. Opgeven vóór 5 juni via mail katharsiskoor@elimgroep.nl of (013) 463 85 05 (Paul Damen, www.elimgroep.nl/katharsis)

Dagelijkse zorg kan beter

Madeleine Timmermann deed onderzoek naar mensen met dementie die professionele zorg ontvangen in verpleeghuizen en toch blijven jammeren.

Madeleine Timmermann

Madeleine Timmermann promoveerde 14 april aan de Universiteit van Tilburg op het proefschrift *Relationele afstemming. Presentieverrijkte verpleeghuiszorg voor mensen met dementie*. De zorgpraktijk is gevormd door gewoonten, routines en culturen, waarbij voor concrete klachten of wensen van patiënten niet altijd ruimte is. Dementerenden uiten zich vaak ook moeilijk. Uit het onderzoek blijkt dat gevoelens van ongemak bij dementerenden opmerken en er aandacht aan schenken goed mogelijk is. De kunst is oog te hebben voor de individuele noden van patiënten. Timmermann wijst op de zogeheten *presentietheorie*, waarbij aandacht en toewijding centraal staan. Zij noemt het *relationele afstemming*: balans zoeken tussen zorgverlener en zorgbehoevende. In het proefschrift krijgt ook het taboe rond dementie veel aandacht. Voor veel Nederlanders lijkt dementie erger dan doodgaan. Vooral omdat de ziekte ondermijnt wat als wezenlijk wordt beschouwd: autonoom zijn over je leven en je gedachten.

Madeleine Timmermann (1965) was verpleegkundige, studeerde theologie/zorgethiek en is momenteel freelance werkzaam op het gebied van de zorg. E-mail: m.timmermann@planet.nl

Ignatiushuis

28 mei Broek en Waterland 10.00-16.00 u. Fietsen langs de Waterlandse muurgedichten.
(020) 679 82 07; info@ignatiushuis.nl

Zwanenhof

29 mei 10.00 u.-30 mei 16.00 u. De tuin in het water.
(074) 265 95 25; info@zwanenhof.nl

Bezielen...

Nel Beex

Het doet goed een parochieblad waar je lang naar uitgekeken hebt onder ogen te krijgen. Dit keer word ik verrast met twee 'oude bekenden'!

Allereerst met Klokken van St. Petrus en H. Bernadette van Oirschot en Spoor-donk. Ik word nog meer verrast, want ik ben op zoek naar mensen en/of iets waarvan de nodige inspiratie uitgaat. Harrie van de Wal uit Spoor-donk blijkt ons te kunnen bezielen. '.... een bekend en ver-trouwd gezicht in de Spoor-donkse Berna-dettekerk! Dat heeft hij met name gekre-gen in de negentien jaren waarin hij vaak als koster aantrad: in het weekend en ook door de week bij uitvaarten en bruiloften. De eerste jaren kosterde Harrie samen met zijn vrouw Lena. Na haar overlijden ging Harrie gelukkig met dit mooie werk door, samen met Hein de Kroon met wie hij een bekend kostersduo vormde. Harrie was een koster op wie we konden bouwen; hij overzag alle praktische zaken die er bij een kerkdienst komen kijken. Maar bovenal was hij een fijne mens om mee te werken, zowel voor de pastores als voor alle vrijwil-ligers in en om de kerk.' Maar Harrie moet om gezondheidsredenen zijn werk opge-ven! Hij is dan ook 87 jaar!

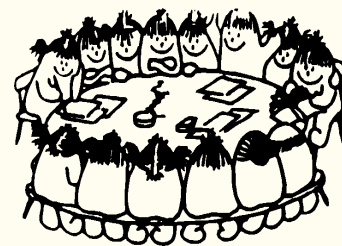
Solidair van Streekparochie 't Eikske Landgraaf is het tweede blad, dat ik weer eens mag ontvangen! En op de eerste de beste pagina? De kop *Wat bezielt en dan:* 'Wie het levensverhaal van Jezus van Na-zaret leest vraagt zich af: wat heeft deze mens bezielt? Wat was de kracht die hem zo in het leven deed staan? Waar haalde hij die kracht vandaan? Wat was die kracht? Dezelfde vraag kun je stellen bij vele anderen: Mahatma Gandhi, Martin Luther King en Nelson Mandela. Wat zorgde ervoor dat zij zo in het leven stonden en staan..... Want Jezus heeft niet geleefd om gediend te worden, maar om te dienen..... Waarom doet iemand zoiets ultiems? Standvastig. Overtuigd. Een weg gaan die volgens jouw natuur de weg is. Jouw natuur? Wat is dat? Een innerlijk evenwicht dat tegengestelden verbindt?.... Door het onnoembare? Door wat je uit vele mensen-monden hoort zeggen: God?' Het eindigt met: 'Ik ben benieuwd of u kunt verwoor-den wat uw bezieling is. Waar haalt u de energie vandaan? Wat is uw evenwicht? Hoe verbindt u tegenstellingen in u en bui-ten u? Een heel actueel vraagstuk in onze samenleving trouwens.... Voor wie verleggen zit om een discussiepunt!

Gaan de Weg Emmaüsparochie 's- Her-togenbosch tracht de lezer warm te ma-ken voor de kledinginzameling Mensen in Nood. 'De opbrengst van de ingezamelde kleding komt ten goede aan de noodhulp-

wederopbouw- en preventieprojecten van Cordaid Mensen in Nood. Net als vorig jaar steunt Sam's kledingactie ook in 2010 het project in Kenia waarin droogte cyclus management centraal staat. Droogte is al jaren een van de meest serieuze problemen in Kenia..... Doel van het project is om de nomaden in Mandera en Isiolo beter te wa-penen tegen de bedreigingen van het har-de klimaat.' Voor wie bezield is geraakt: www.samskledingactie.nl

Ook De Kerkdrielse Bode R.-K. Parochie Sint Martinus probeert de lezer nu al te inspireren voor de jaarlijkse actie, eind juni, voor de Maas-drielse missionarissen. Ze laten nu al twee missionarissen aan het woord. Willy van Mer schrijft: 'Wat mijzelf betreft. Na anderhalf jaar in Nederland, zit ik nu op Franse bodem in het moeder-huis in Menton, Zuid-Frankrijk. In novem-ber ben ik daarheen gegaan. Er is mij ge-vraagd daar te helpen. Er zijn veel oudere zusters die wat gebreken gaan vertonen en dus komt de hulp van een iets jongere verpleegster goed van pas....' Ook Leo van Beurden laat van zich horen. 'Ik maak het goed hier. Ben volgens de dokter nog goed gezond en zo voel ik me ook. ... Ik ben nog steeds druk met al mijn scholen.... Ik krijg echter moeilijkheden om mijn scholen vol te krijgen met leerlingen. De regeringsscho-len zijn gratis. Dus we moeten iets meer te bieden hebben dan de staatsscholen.... Wij hier zitten met ontzettend veel regen met alle gevolgen van dien. Bandung-Zuid staat helemaal onder water, één tot twee meter hoog. In het Zuiden is kort geleden een theeplukkersplantage met zo'n 100 huisjes compleet onder de grond begraven. Aardverschuiving. Er gaan dagelijks tien-tallen mensen dood vanwege natuurramp-pen....' Ver weg en dicht bij huis: kansen genoeg om je te laten inspireren.

In heel wat parochiebladen spelen Pasen en Vasten nog een grote rol zoals in Em-maüs, Pastorale Eenheid Escharen, Gas-sel, Grave en Velp. 'Ik denk dat er voor Jezus weinig anders op zat dan echt te vasten; tenslotte groeit er maar weinig in de woestijn. Maar bij hem ging het om iets anders. Bij hem was het een vorm om zijn geest te scherpen en zich bezig te houden met de vraag: waar gáát het in mijn leven om? Wat is mijn echte opdracht?.... En hoe zit dat bij ons? Even wat soberder aandoen is best goed. Om te ervaren dat het niet zo-maar vanzelfsprekend is dat we het goed hebben. Misschien denken we dan ook even aan een ander en laten dat ook zien. Zijn we in staat om te helpen, belangeloos te helpen! Zonder er verder bij na te denken. Dan is namelijk ons hart bij die mensen en dat is het enige dat ons drijft.' Een vorm van bezielen?

Uw parochieblad

Lambertusnieuws Sint Lambertus Enge-len haakt in op de actualiteiten. 'Als vrij-williger van de parochie Engelen zetten we ons in om alles goed te laten verlopen. Dat gebeurt op liturgisch gebied, op cateche-tisch gebied, in onderhoud en schoonmaak, op bestuurlijk vlak. Daar zijn heel wat manuren (liever mensuren) mee gemoeid. Iedereen draagt zijn of haar steentje bij tot het geluk van de anderen in onze geloofs-gemeenschap. Vrijwilliger zijn in de kerk; je doet dat vanwege je relatie met God, je relatie met je medemens. Zo probeert onze parochie een gemeenschap te zijn waar we met respect en eerbied met elkaar omgaan, ieder in z'n waarde laten en waarderen. We proberen zo samen een kerk van men-sen te zijn, waar iedereen vanuit eigen si-tuatie kan en mag geloven. En dan komen de berichten in de krant over een kerk die 'foute' bisschoppen herbenoemt op hoge posten; over professionele begeleiders van kinderen die de fout ingaan; over..... En dan kan ik me voorstellen dat u als vrij-williger zich afvraagt: hoor ik bij die kerk; ben ik in die kerk vrijwilliger? Wat er el-ders en ooit gebeurt en gebeurd is, dat probeer ik van me af te houden: ik blijf vrij-williger omdat ik daar voldoening in vind.' Die kracht wensen wij u toe!

In De Torensaan, H. Lambertus Uden-hout een pagina aan *De betekenis van Pasen en leven met Moslims*. 'Herkennen Moslims iets van de Vrede van God in hun dagelijkse leven en in dat van christenen? Christenen noemen zich naar Jezus Chris-tus en worden opgeroepen zijn naam uit te dragen door een levenshouding van me-demenselijkheid, van naastenliefde, een leven dat moet leiden tot Gods vrede op aarde. En juist die vrede van God staat ook centraal bij de ISLAM. De lettercombinatie SLM betekent Salaam, Arabisch voor Vrede. Het is dezelfde lettercombinatie als in het Hebreeuws: SLM = ShaLoM. Een doorsnee MoSLiM kent een diep geloofsverlangen om in vrede samen te leven met anderen.' Om over na te denken!

Gedenken een hele kunst

Paulien van Bohemen

'Jij gelooft, dat Jezus over water kan lopen, want dat leer jij op die opleiding,' zei iemand me. Sinds 2008 studeer ik theologie/levensbeschouwing aan de Fontys Hogeschool te Tilburg. Zekerheid zoals boven gesuggereerd krijg je er niet. Geen docent zegt mij wat dé waarheid is. De studie is een boeiende weg van leren, weten, twijfelen en vermoeden. Ik neem u elke maand mee op mijn tocht.

Om mijn kennis te vergroten lees ik studieboeken. Het is echter even, zo niet belangrijker, om door het leven van alledag aan het denken te worden gezet. Een middag met mijn pleegzus. Ik zwem ontspannen rond in haar wereld van kleurplaten en haar favoriete liedjes. Een korte stilte tussen twee liedjes op de cd is lang genoeg om een vraag plus een antwoord neer te leggen: 'Wat is het ergste dat in Nederland ooit gebeurd is? Volgens mij de Tweede Wereldoorlog.' Ik ben weer met beide voeten op de grond. Zij kleurt verder.

Van alle tijden

De eerste week van deze maand hebben we de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog herdacht. Onder hen de vele joden die omgekomen zijn. Van de verschrikkingen in concentratiekampen kan ik me niets voorstellen. Ik ken de angst niet, omdat ik het zelf niet heb meegemaakt. Bij de kranslegging bekruipt me echter altijd weer een onbehaaglijk gevoel. Ik realiseer me, dat het onvoorstelbare leed van toen zich weer kan aandienen als mensen dat willen. Mensen maken de geschiedenis. Alleen mensen hebben ideeën. Mensen en dus ook hun soms krankzinnige ideeën zijn van alle tijden.

Het gebod tot gedenken

Zowel mondiaal als in een land als Nederland worden mensen op grond van ras buitengesloten. Door wetten, woorden of wapens. Ik ben blij, dat mijn pleegzus in een veilige omgeving kan opgroeien. Ik hoop, dat het zo zal blijven. Omdat we achter ons de verschrikkingen zien, wij in Nederland in vrede leven en niet weten of dit zo zal blijven, moeten wij gedenken. 'Wat je wilt staat soms lijnrecht tegenover hoe het soms werkelijk is,' aldus theoloog Erik Borgman in een symposium over de getuigeniskunst van de Holocaust, georganiseerd door de Universiteit van Tilburg. Er werd gesproken over 'Het gebod tot gedenken'. Het roept op tot verantwoording en is een uitdaging. Dit behoeft toelichting.

Verantwoording

'Gedenken is iets anders dan toerisme,' zegt Borgman. Hij zegt, dat gedenken gepaard gaat met een gevoel van ongemak en schaamte, juist omdat de Holocaust als gebeurtenis wél voorstelbaar is. Het gedenken moet verantwoord gebeuren. Het gevaar is 'het teveel'. Te groots herdenken

of teveel mensen vergeten. Wie gedenken wij als wij gedenken? 'Soms richt de aandacht zich teveel op degenen die gedenken in plaats van op de gevallenen', zegt Borgman. Dat ben ik met hem eens als het gaat om de belangrijke mensen die steeds genoemd of in beeld gebracht worden tijdens de uitzending van een herdenking. De herdenking op de Dam in Amsterdam richt zich naar mijn mening bijvoorbeeld al te zeer op de leden van het koninklijk huis die daar aanwezig zijn.

Uitdaging

Tijdens het genoemde symposium sprak ook Fred Schwarz, overlevende van verschillende concentratiekampen. In de stiltes tussen zijn woorden van herinnering hoorde ik alleen het tikken van de klok achter in de zaal. Dit raakt precies mijn tweede punt. Elk jaar dat wij herdenken zijn wij verder verwijderd van die oorlog en zijn er minder ooggetuigen. Zij overlijden en daarmee gaan authentieke verhalen verloren. Wij kunnen niet herdenken zoals zij, simpelweg omdat de gebeurtenissen niet in ons geheugen staan gegrift. Vanuit het gebod tot gedenken zullen wij andere vormen moeten zoeken om nooit te vergeten. Kunst is een prachtige vorm die deze uitdaging kan aangaan. Theater-

stukken, films over de Holocaust, er wordt muziek gemaakt met het thema van de oorlog, er zijn romans en gedichten. Beeld en geluid zijn middelen om verhalen direct tot leven te wekken; woorden in verhalen en poëzie vergen wat meer van onze beeldingskracht maar zijn toch onmisbaar.

Esthetische bril op

Critici wijzen op de onbetrouwbaarheid van gedenken door middel van artistieke vormen. Kunst zou het gevaar in zich hebben af te drijven van wat historisch waar en authentiek is en daarom kun je op kunst beter geen beroep doen. Deze mensen hebben de bril op van het historisch perspectief en beoordelen gedachtenisvormen op waar-onwaar. 'Je evalueert dan vanuit de vraag naar waarheid en echtheid, terwijl de verhalen niet meer in een oorzakelijk verband kunnen worden waargenomen,' schrijft promovendus L. Hoeven. Gedenken gaat om het voelen van die schaamte; niet over feiten, want dit lijkt wegluchten uit de keiharde realiteit. Ik pleit ervoor een esthetische bril op te zetten. Die zal wat meer kriebelen op je neus! Het lelijke wordt ermee hard gevoeld: ongemak en leed zullen je niet ontgaan met deze bril op. Het verleden zal zich aan alle kanten aan je opdringen.

Ongemak

Gedenken is niet
Reconstrueren
Protocol
Teveel woorden.

Gedenken is
Uithouden
Van schaamte
Voor teveel doden.

Barakken Westerbork

"Aanhaling- Steken"

Cees Remmers

* 'Theologen die de kerk vooruit hebben geholpen zijn eerst altijd van ketterij beschuldigd. Iemand die nooit moeilijkheden heeft gehad moet zich vragen stellen over zijn eigen kwaliteit.'

Professor Rik Torfs

* 'Ook van heel kleine steentjes kun je een groot mozaïek maken.'

C. Buddingh

* 'Vlamingen winden zich niet zo snel op en lopen niet achter een grote leider aan, tenzij die een vat bier betaalt natuurlijk...Als je in België een revolutie wilt beginnen moet je een barbecue geven.'

Bert Kruismans, vlaams cabaretier

* 'Ik leerde dat de bijbel waarheden vertelde en die moesten we allemaal verdedigen. Als één domino steen omvalt, valt alles om. Je moest elke steen over-eind houden. Ook dat Jona in de vis had gezeten. Zou dat steentje omvallen dan was Jezus ook niet opgestaan uit de dood. Maar ik ben intussen onspannender geworden.'

H. Hagoort (ex EO- en nu NOS baas)

* 'Het maakt wel degelijk wat uit of je politiek bedrijft vanuit een christelijke achtergrond. Als je zegt dat je zeventig keer zeven keer moet vergeven, bouw je geen gevangenissen waar mensen hun leven lang in moeten.'

Professor Henk Vroom

* 'Elke 'normale kerk' zou er trots op zijn geweest iemand als Huub Oosterhuis te hebben voortgebracht.'

Jan van Hooydonk in Volzin

R.-K. info

Toon van Beek

Een Rozenhoedje is voor mij en mijn generatie - babyboom-plus - een bekend fenomeen. Ik vertel er graag over zoals onlangs toen ik met een stervende vriend herinneringen ophaalde. In mei en bij ziektes werd bij ons thuis elke dag het Rozenhoedje gebeden. We knielden op de kokosmatten die wafelvormige ruiten op onze knieën achterlieten. Wiebelde je te veel omdat dat toch wel verrèkes zeer deed, dan kreeg je een flats om de oren. Kennis van het Rozenhoedje en vele andere rooms-katholieke gebruiken, rituelen, voorwerpen, gebeden, gezangen, is voor mij vanzelfsprekend, maar dit geldt niet voor de jongere generaties. Het ontbreekt hen zelfs volledig aan kennis. Onlangs deed ik boodschappen bij Albert Heijn. Ik maakte een praatje met een medewerker. Ik ken hem van de voetbedevaart op de eerste zondag van mei van Tilburg naar de Zoete Moeder in de Sint-Jan. Bijzonder is dat hij wordt vergezeld door zijn zoon en dochter-tieners. Ik vroeg hem of hij ze

vertelde waarom ze naar Den Bosch liepen. Het antwoord was ontkennend. Ik was ontutst - hoe kun je nou zo'n specifieke inspanning leveren zonder te weten waarom?

Het kan gelukkig ook anders. In het Brabants Dagblad, Tilburgse editie, stond 28 april een aankondiging van de mei-maand in de Hasseltse kapel. De redactie had de tegenwoordigheid van geest om toe te lichten wat een Rozenhoedje is. Deze uitleg deed mij beseffen dat de katholieke cul-

tuur voor mij altijd vanzelfsprekend is geweest, maar dat deze onderhand net zo exotisch is als Divali van de hindoes of het Suikerfeest van de moslims. Toch moet deze r.-k. info doorgegeven worden. De huidige generatie wil het materiële erfgod in perfecte staat nalaten. Straks moet het nageslacht ervoor zorgen. Maar als je de achtergronden niet kent, zal er weinig betrokkenheid zijn op de kerken, kloosters, kapellen en wegruizen die de Brabanders vóór hen hebben gebouwd.

